

**Attacker mot konstnärer ökar globalt
Filmvåg i Georgien väcker fackliga krav
Det våras för en ny sorts musikal!**

*Ingrid Bergman - nu
på Östgötateatern*

**Kommission mot
trakasserier utsedd!**

**Sifo:
Stort engagemang
bland enkätsvaren**

Jag ser fram emot ett starkt filmår, även 2018!

DET ÄR OERHÖRT GLÄDJANDE att kunna berätta att den oberoende gransknings- och åtgärdskommission som Teaterförbundet och Svensk scenkonst tillsammans tillsatt nu är presenterad och har börjat sitt arbete med stor kraft, bland annat utifrån det som kommit fram i enkäten till våra medlemmar. Tack alla ni som svarat!

Redan i april ska kommissionen presentera sitt arbete. Den ska undersöka vad kränkningar och trakasserier kan bero på, och föreslå åtgärder för hur tystnadskulturen kan brytas.

Årets första veckor präglas mycket av filmaktiviteter. Vi talar om ett starkt filmår 2017. Svensk film har haft stora framgångar över hela världen, det gäller kortfilm och dokumentärer såväl som lång spelfilm, priser och utmärkelser och inte minst en stor internationell publik tillsammans med alla biobesökare i Sverige. Och för andra året i rad tävlar en svensk film om en Oscarstatyett i kategorin "bästa icke engelskspråkiga film"!

Filminstitutets styrelse har nu beslutat om en ny stödordning, som ska genomföras succesivt från den 1 januari 2018. (Bäst läser man om den på Filminstitutets webbsida.) I princip följde beslutet det förslag som presenterats för filmbranschråden (där Teaterförbundet har representation) och hade inte i någon större omfattning påverkats av de synpunkter som inkommit från råden. Rådets arbete ska fortsätta under det kommande året och det finns anledning att återkomma till vårt inflytande. Inga nya, "friska" pengar finns i systemet. Min och mångas åsikt är att det måste skjutas till mer pengar så att man inte bara flyttar runt i olika system.

INFÖR GÖTEBORG INTERNATIONELLA filmfestival, GIFF, arrangerades också ett filmpolitiskt toppmöte i Göteborg, med branschen och politiker inbjudna. De flesta filmpolitiska frågorna var uppe och inte minst diskuterades det förslag till "Green card"-certifiering som Filminstitutet avser att genomföra. Frågor kring arbetsmiljö, och utbildning om lagstiftningen kring denna, är viktiga. Det är vi överens om. Inte minst efter hela #metoo-uppropet.

Fler röster höjdes dock mot att Filminstitutet, som fördelar

statens medel till filmproduktion, ska kräva en certifiering. Bland annat Film & TV-producenterna uttalade sig kritiskt, eftersom de ansåg att detta var en alltför detaljerad statlig styrning som är principiellt problematisk. Även Sveriges Filmregissörer inom Teaterförbundet framförde kritik.

Det behövs ökad kunskap om arbetsmiljö hos flera av de bolag som beviljas statligt stöd. I skrivande stund finns oklarheter vad gäller både form och innehåll i Filminstitutets "Green card". Vi får se hur det blir i slutändan. Teaterförbundet medverkar gärna med kunskap och erfarenhet om arbetsmiljö och lagstiftning vid de utbildningar som olika aktörer i filmbranschen arrangerar. Målet är att vår bransch ska uppnå nolltolerans vad gäller diskriminering och ha en bra arbetsmiljö.

SOM VI TIDIGARE BERÄTTAT har vi tillsammans med Film & TV-producenterna, Filmregionerna och SF-studios tagit fram en gemensam plattform för ett så kallat produktionsincitament för filmproduktion. Med denna har vi uppvakttat både myndigheter och departement inom det kultur- och näringspolitiska området. Tillväxtverket har nu lämnat sin rapport till näringsdepartementet, och här föreslås ett incitament i form av en produktionsrabatt på 25 procent. Nu gäller det att även finansdepartementet tycker det är en bra idé. För vår bransch kan detta betyda att fler filmer spelas in i Sverige, en mer kontinuerlig filmproduktion och bättre villkor för våra filmarbetare.

Jag ser fram emot ett starkt filmår, även 2018!

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: **KARIN OSCARSSON I CAMERA**

FOTO: **MARCUS GÅRDER**

SCEN & FILM – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.

Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt, Kristian Pohl**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Måns Clausen, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Shebly Niavarani, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2018.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

10

12

18

26

Innehåll nr 1-2018

4 MÅNADENS BILD

Ljuddesigner och kompositör: Anna Sóley Tryggvadóttir.

6 HOT OCH HAT MOT KONSTNÄRER ÖKAR

Attacker mot artister försätter att öka globalt, enligt ny rapport.

10 INTERVJU: IMOR HERMANN

Imor är skådespelarnas ambassadör.

12 UTBLICK GEORGIEN: NY FILMVÅG ÖPPNAR FÖR ORGANISERING

Motarbetat fack söker stöd från europeiska systerförbund.

18 EN NY SORTS MUSIKAL ÄR HÄR

Så gick det till att göra den nyskrivna musikalen *Camera*.

24 FILMPOLITISKT TOPPMÖTE I GÖTEBORG

Politisk enighet om subventioner till filmen.

26 VARFÖR JOBBAR DU FACKLIGT, TOMAS EHLERT ANKARSTRAND?

29 KRÖNIKA: RAMESH SAFAVI

Flykten från mig själv ledde inte någonstans.

30 TEORI & PRAKTIK: GÅR DET ATT FÖRÄNDRAS STRUKTURER?

Regissören Jenny Andreasson och dramaturgen Marie Persson Hedenius samtalar kring trakasserier och maktmissbruk.

Nästa nummer kommer den 28 mars

Presstopp den 9 mars

10 Imor Hermann. Foto: Magdalena Boman.

12 Den georgiska skådespelaren Nata Murvanidze. Aktuell i filmen *Scary Mother*. Foto: Justyna Mielnikiewicz.

18 Maria Möller som Anna Magnani och Niklas Riesbeck som Roberto Rossellini i *Camera*. Foto: Markus Gårder

26 Tomas Ehlert Ankarstrand. Foto: Jeanette Söderwall.

Anna Sóley letar luft och laddning

Chrisander Brun

Namn: Anna Sóley Tryggvadóttir.

Ålder: 33 år.

Yrke: Ljuddesigner och kompositör.

Det bästa med ditt yrke: Att det är mångfacetterat. Processerna skiftar eftersom jag jobbar både med dans, teater, utställningar

och radio. Med ett brett arbetsfält blir det aldrig tråkigt.

Aktuell med: Mattias Anderssons uppsättning *Uppenbarelsen*, och en ny uppsättning på Dramaten, *De oroliga*, med Pernilla August.

Kulturupplevelse som inspirerar: Jag såg Daniel Norgren på Södra Teatern 2013, stämningen var magisk. Många i publiken, inklusive jag, fällde tårar, det var något alldeles speciellt som uppstod. Nu gör han en ny turné genom Sverige, och spelar bland annat på Cirkus i februari. Dit borde alla gå på om de har möjlighet. Gillade också Frida Hyvönens nya skiva *Kvinnor och barn* väldigt mycket. Vilket geni hon är. Vilka texter.

BILDEN SOM ANNA SÓLEY valt är tagen av konstnären Sigrídur Eythorsdóttir. En fågel lyfter från "Ånglabron", Ponte Sant'Angelo i Rom och flyger iväg.

– Jag tycker om den här bilden för att det är en väldig framåtrörelse och kraft i detta ögonblick. Sekunden. Tiden. Vad har den just sysslat med? Vart ska den nu?

Ögonblicket kommer så fort och så är det borta, fortsätter hon. Det finns en väldig koncentration i det. Hur den döljer sitt ansikte och näbben sticker fram. Hemlighetsfull. En kraftig acceleration av luft som leder till att den lyfter från bron mot himlen och kan ta sig vart som helst. Vilken styrka.

– Ofta när jag komponerar musik eller jobbar med en ljuddesign så är luften i materialet något jag ständigt återkommer till.

Den blev också tydligt i de bilder Anna valde mellan inför uppdraget att plocka fram månadens bild. Valen stod mellan fotografier på tomma, ensliga vägar och vida himmelsbilder och så fågeln.

– När jag får ett manus i min hand tänker jag att jag ska hitta musik som släpper in luft i verket. Jag söker utrymmesmässigt efter luft, ett slags dencitet som skapar en annan laddning utifrån det som pågår i manuset.

Bilden har lyckats med mästerverket att fånga vingarnas acceleration under ett enda sprött ögonblick, det passerar snabbt. Anna strävar efter samma exakthet när hon gör små noter om hastigheten i ett verk då hon läser ett manus.

– Därför fascinerar jag nog av fåglar. De kan bestämma sig på en sekund att de vill flyga och bara dra.

MAGDALENA BOMAN

REUTERS/Tatyana Makeyeva

I augusti förra året åtalades den kontroversielle ryska regissören Kirill Serebrenniko för bedrägeri. Strax därpå lades hans föreställning om Rudolf Nurujev ner, som visade att den legendariske dansaren var homosexuell.

Kränkningar mot konstnärer ökar globalt

Attacker mot artister och musiker fortsätter att öka globalt. Det visar en rapport från Unesco som kom i slutet av 2017.

EN LIKANDE BILD ger organisationen Freemuse. Den visar att antalet dokumenterade kränkningar mot den konstnärliga yttrandefriheten fördubblades under 2016, jämfört med året innan.

Sammanställningen från Freemuse rapporterar om 1 028 fall från 78 länder. De flesta – 840 stycken – handlar om censur. Men i 188 fall handlar det om allvarliga kränkningar. Två musiker mördades, en i Pakistan och en i Burundi. Andra har blivit bortförda, attackerade eller fängslade. Enligt kartläggningen skedde två kränkningar i Sverige, en attack och ett hot.

Musik är det konstnärliga uttryck där flest utövare utsätts för kränkningar. Teater hamnade på andra plats i den sorgliga listan, vilket är en försämring jämfört med året innan.

Iran är det land där situationen för konstnärers yttrandefrihet är sämst. Under 2016 fängslades 19 artister och sex åtalades. Dessutom rapporterades flera fall av förföljelser och attacker mot artister.

Turkiet, Egypten, Nigeria, Kina och Ryssland är andra exempel på länder med många dokumenterade kränkningar.

Det finns ett mörkertal, eftersom allt som sker inte kommer till organisationens kännedom, och det finns länder som det inte går att rapportera från.

Av rapporten *Re-Shaping Cultural Poli-*

cies från FN-organet Unesco framgår också att kvinnliga artister är särskilt utsatta. En ljuspunkt är dock att antalet städer som erbjuder fristad för hotade konstnärer och artister har ökat, tack var engagemang och arbete från frivilligorganisationer.

Ulricha Johnson är verksamhetschef på Scensverige, svenskt center för Unescoanknutna International Theatre Institute. Organisationen har 100 center i världen och arbetar bland annat för att belysa hot mot konstnärer. Bland de insatser som görs i Sverige, pekar hon på att Scensverige är i färd med att starta ett internationellt nätverk för hbtq-scenkonstnärer.

- Vi hoppas kunna ge stöd och sammanhang till de hårt utsatta hbtq-personer som arbetar med scenkonst i många länder där det är mycket problematiskt. Många av våra medlemsorganisationer är aktiva i vårt nationella nätverk Stolt scenkonst, och flera är intresserade av att engagera sig i internationella utbyten, säger Ulricha Johnson, som inte hyser några förhoppningar om att 2017 kommer att se bättre ut för fängslade och hotade konstnärer, med tanke på de täta rapporter som kommit.

Tvärtom hör hon om hårdare tyglar från kollegor i Ungern och Polen och att politikerna bevakar vad som spelas.

KAJSA OLSSON

Har du använt fakturerings-service senaste året?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se

Fråga i förra numret:

Tror du #metoo leder till förändring på sikt?

Nej 11 %

Ja 89 %

BAROMETERN

Använde du fakturerings-tjänster förra året?

"Ja, men jag har förstått att det finns en del risker med att göra det"

Måns Clausen, skådespelare:

- Ja, det har jag gjort. Ett antal gånger mellan anställningar, när det gällt kortare uppdrag. Jag är glad över att möjligheten finns och har använt Teaterförbundets fakturerings-tjänster, av gammal vana. Men med tiden har jag förstått att det finns en del fallgropar om jag tar alltför många uppdrag via sådana här tjänster. A-kassan har ju en lag de måste följa, de kan inte ta speciell hänsyn till oss som kulturarbetare. Jag har förstått att jag är ett gränsfall. Men det är en snårig djungel att sätta sig in i och få grepp om exakt hur många uppdrag det handlar om för att inte hamna under facket som företagare.

"Nej, jag har kunnat bli anställd för de mindre uppdrag jag tagit"

Jonathan Sikell, dansare:

- Nej, det gjorde jag inte. Där emot har jag funderat på om jag ska använda mig av den typen av tjänster. De gånger jag fått korta uppdrag har det inte rört sig om särskilt mycket pengar. Uppdragsgivaren har påpekat att de helst vill att jag ska fakturera, men när jag bett om att bli anställd har det gått bra. Arbetsgivaren kanske måste dra skatt och sociala avgifter lite schablonmässigt, vilket kan bli i överkant, men hellre det än att jag blir återbetalningsskyldig.

"Ja, jobben har blivit fler, så jag startar nog egen firma snart"

Julia Tegström, scenograf:

- Ja, flera gånger när jag gjort korta reklamfilmsjobb, det har fungerat smidigt. Arbetsgivarna vill gärna att jag fakturerar. Jag har länge tänkt att jag ska skaffa F-skattsedel men inte kommit dithän än. Jag har också förstått att korta jobb skapar problem i förhållande till a-kassan som vill ha arbetsgivarintyg för enstaka dagar. Faktum är att jag ledsnat och slutat betala min medlemsavgift dit, så jag kommer nog starta eget snart.

Anna Wahl leder oberoende kommission

Anna Wahl är utsedd till ordförande för den gransknings- och åtgärdskommission som har till uppgift att motverka sexuella trakasserier inom branschen.

ANNA WAHL ÄR PROFESSOR och vicerektor vid KTH med lång erfarenhet av jämställdhetsarbete och genusforskning. Till sin hjälp i kommissionen kommer hon att ha ledamöterna Michael Bjerkhagen, verksamhetschef för Stadsmissionen och kyrkoherde i Kungliga Hovförsamlingen, Maria Eka, chefsrådman vid förvaltningsrätten i Stockholm och Kurt Eriksson, tidigare chefsjurist vid Medlingsinstitutet och ledamot i Jämställdhetsnämnden. Tillsammans har de en bred kunskap inom juridik, jämställdhet och etik.

I april ska kommissionen presentera en slutrapport. Till grund för arbetet ligger bland annat den nya enkät om sexuella trakasserier som Sifo har gjort på uppdrag av Teaterförbundet och Svensk scenkonst. Kunskaper och synpunkter från branschen kommer även att inhämtas genom intervjuer, utlåtanden från sakkunniga, seminarier och studier av tidigare utredningar.

Målet är att lägga grunden för ett långsiktigt förändringsarbete och därmed motverka framtida sexuella trakasserier, men

också att formulera konkreta idéer för att komma åt den tystnads-kultur som råder.

– Min ambition är att vårt arbete ska vara praktiskt användbart för våra scener, sa Anna Wahl vid en presskonferens.

Vad tror du tystnadskulturen inom scenkonst och film beror på?

– Det kan finnas olika skäl till att du väljer att vara tyst. Du kan vara rädd, ängslig eller väldigt nöjd. Vi behöver fundera på vilka olika tystnader vi har inom scenkonsten och filmen eftersom det säger något om utmaningen med att bryta tystnaden. Man måste känna sig trygg för att göra det.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Gransknings- och åtgärdskommissionen är tillsatt gemensamt av Teaterförbundet för scen och film och Svensk scenkonst. Likaså har parterna arbetat tillsammans med ta fram enkäter kring sexuella trakasserier, även Symf och Musikerförbundet var delaktiga.

Enkätundersökningen är avslutad

I februari lämnas enkätunderlaget över till kommissionen, som ska föreslå åtgärder mot sexuella trakasserier. Svaren visar ett stort engagemang hos medlemmarna och statistiken ger ett bra underlag för förändringsarbete på sikt.

ÖVER 10 000 PERSONER har fått enkäten skickad till sig. Vid presstopp hade Sifo, som genomfört undersökningen, fått in 4 000 svar.

– Vi har en god svarsfrekvens och de svar som kommit in ger en bra bild av omfattningen av trakasserier och sexuella trakasserier, säger Josefin Lundmark, ombudsman och jurist på Teaterförbundet för scen och film.

Vid en tidigare avstämning har Sifo påpekat att enkätsvaren visar på ett stort engagemang bland de tillfrågade. Till skillnad från den undersökning som Teaterförbundet genomförde tillsammans med SR:s Ekot 2010 är denna mer specifik.

– Förra gången var frågorna något sväpande, då ställdes frågan om man någon gång i sitt liv varit utsatt för sexuella trakasserier. Vi ställer frågan även nu, men vi

frågar även om det har hänt de senaste fem åren eller under de senaste tolv månaderna, säger Josefin Lundmark.

I enkäten ställs också frågor utifrån lagens definitioner av trakasserier och sexuella trakasserier.

– Vi går in mer på djupet. Har man anmält trakasserier, har arbetsgivaren informerats? Hur har i så fall arbetsgivaren hanterat frågan och hur har facket agerat?

DEN HÄR ENKÄTEN är alltså långt mer omfattande och mer specifik än den förra. Tiden är en viktig aspekt, eftersom vittnesmålen har varit många, och för att kommissionen ska få en så bra utgångspunkt som möjligt och kunna föreslå rätt åtgärder i det uppföljande arbetet på institutionerna.

– Den här undersökningen utgör en bra

grund för att jobba långsiktigt och kan ge en bild av hur branschen förändras över tid. Den fungerar som underlag för nya mätningar, säger Josefin Lundmark.

Sifos telefonintervjuer med personalansvariga på arbetsgivarsidan har också till stor del genomförts. Avsikten är att Svensk scenkonsts alla medlemsföretag ska svara på frågorna. Men svarsfrekvensen hade vid presstopp inte nått 100 procent.

– Personalcheferna intervjuas om vad teatern har för policydokument, vilka rutiner som finns, arbetsmiljöarbetet samt hur ärenden rörande sexuella trakasserier hanterats.

Enkätunderlaget överlämnas till kommissionen i mitten av februari, som redovisar sitt arbete i april.

MAGDALENA BOMAN

Norden enas mot sexuella trakasserier

Hur landade metoo-rörelsen i våra grannländer? Scen & film har kontaktat de nordiska skådespelarförbunden.

EN ARBETSMILJÖ HELT FRI från diskriminering, trakasserier och förtal. Så formulerade Nordiska skådespelarrådet sina gemensamma mål i en skrivelse från november förra året.

I Finland anlätade facket en extern byrå för att undersöka de faktiska förhållandena inom scen- och filmvärlden.

– Förfärliga historier framkom, berättar Elina Kuusikko, verksamhetsledare på Finlands skådespelarförbund.

Förbundet drog i gång en egen kampanj (www.nayttelijaliitto.fi/metoo). Hittills har över 1 000 namn samlats in. Liksom i Sverige och Norge har dessa historier publicerats och blivit upplästa. Men till skillnad från i Sverige har inga namn på förövare offentliggjorts. Trots att det enligt Elina rör sig om välkända personer i branschen.

– Det säger mycket om hur svårt problemet är att komma åt. De flesta är fortfarande rädda och vågar inte berätta. Jag är besviken över att det inte har gjorts mer för att komma åt förövarna, men glad över att problemet äntligen uppmärksammas.

I Norge skrev 606 professionella skådespelare under uppropet #stilleforopptak, med inspiration från svenska #tystnadtagning. Liksom i Sverige publicerades vittnesmål i media och lästes upp på Nationalteatret. Inte heller i Norge offentliggjordes några namn på de anklagade. Knut Alfsen, förbundsordförande för Norsk skuespillerforbund, understryker att i de flesta fall vet man vilka personer det handlar om och att deras agerande kommer att få konsekvenser.

– Vi uppmantrar dem som har trakasserats att anmäla till arbetsgivaren, och vi har vidarebefordrat orosanmälningar till arbetsgivare. I de allvarligaste fallen diskuterar polisanmälan.

I Danmark uppstod bland andra uppropen #visyngerut, #stopstilheden (som blev en reading på Teatret Edison i Köpenhamn) samt nyligen #timesup, ytterligare en sluten grupp med skådespelare från scenkonst- och filmbranschen. De sistnämnda gick även ut med ett offentligt manifest.

– Danska skådespelarförbundet och

Producentföreningen har gått samman för att säkra en bra, psykisk arbetsmiljö under teater-, film- och tv-produktioner. Ett första stormöte äger rum den 2 februari. Vi ska utbyta erfarenheter, lära av experter inom arbetsmiljöfrågor och försöka hitta lösningar. Tillsammans ska vi utarbeta en arbetsmiljöbok och praktiska guider, som är tänkta att användas på arbetsplatserna, berättar Charlotte Kiberg på Dansk skuespillerforbund.

Även Island har haft flera upprop och offentliga läsningar av vittnesmål från skådespelare inom teater och film. I januari hade Islands skådespelarförbund, FIL, ett möte med arbetsinspektionen och välfärdsdepartementet för att underteckna en avsiktsförklaring om åtgärder mot mobbning, sexuella trakasserier, könsrelaterade trakasserier och våld på arbetsplatsen. Tillsammans med externa konsulter ska även en undersökning av teaterns och filmens miljö göras under våren på Island.

YLVALAGERCRANTZ SPINDLER

HALLÅ DÄR...

"Extern utredning pågår just nu"

Hallå där Sture Carlsson, som är tillförordnad chef för Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm. Vad händer just nu?

– Jag har precis tillträtt och tagit över en verksamhet med ordning och reda. Den planerade verksamheten ligger fast. Närmast är min ambition att vara en närvarande chef, röra mig runt i huset och hälsa på alla medarbetare och lära mig om allt som pågår. Framöver kommer jag främst att arbeta med planeringen av den verksamhet som ska ske i andra lokaler under den kommande renoveringen.

– Alla har kanske inte klart för sig att Kulturhuset Stadsteatern håller stängt un-

der 2019–2020. Målet är att det ska ske så smidigt som möjligt.

Du är 71 år och har tidigare bland annat varit chef för Göteborgs konserthus, förbundsdirektör för Svensk scenkonst samt tillförordnad vd för Göteborgs stadsteater. Hur kom det sig att du tackade ja till det här inhoppet?

– Jag lockades och fascinerades över möjligheten att få styra en stor och komplex organisation. Ett annat stort plus är att få tillfälle att jobba med alla fantastiska medarbetare som finns här. Men jag har inget kvar att bevisa i karriären vilket är skönt.

Har den senaste tidens turbulensen skadat verksamheten på Kulturhuset Stadsteatern?

– Det är svårt att bedöma redan nu men det var naturligtvis inte bra med alla ne-

gativa skrivelser som följde. Men jag uppfattar att stämningen här är god just nu. Överlag anser jag att den pågående #metoo-rörelsen innebär ett paradigmskifte som är både bra och välbehövligt.

När kommer den nya chefen?

– Det pågår just nu en fristående extern utredning av arbetsmiljö, ledarskap och styrning av verksamheten på uppdrag av Stockholms Stadshus AB. Snart ska de sista synpunkterna samlas in. När utredningen är klar kommer staden att gå vidare med rekrytering av ny chef. Såvitt jag vet har detta arbete inte påbörjats ännu. Mitt kontrakt sträcker sig i första hand fram till sommaren. Sedan flyttar jag hem till Göteborg igen.

GERTRUD DAHLBERG

Risker med att vara egenanställd

Allt fler kulturskapare använder sig av bolag som erbjuder hjälp med att fakturera.

– Vi är rätt skeptiska till den här typen av företag, säger Ulrica Källén. Hon är verksamhetsledare på Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys) som gett ut en ny broschyr med råd för egenanställda.

Ulrica Källén.

Marieleine Söder

EGENANSTÄLLDA KALLAS DEN grupp som utför arbete på uppdrag, och låter ett bolag ansvara för fakturering mot kunden/uppdragsgivaren. Inom kultur, media och design finns den största gruppen, konstaterar en rapport gjord av TCO:s tankesmedja Futurion som påpekar att egenanställda hamnar i en juridisk gråzon mellan arbetstagare och uppdragstagare.

– Klys har tittat närmare på några av bolagen, och vi ser att frilansare många gånger invaggas i en falsk trygghet. Många bolag utlovar a-kassa mellan jobben, men det är inte alls säkert att egenanställda får det. A-kassorna gör en bedömning i varje enskilt fall, säger Ulrica Källén.

Det händer att frilansare inte får a-kassa, eller att de har fått a-kassa och blivit återbetalningsskyldiga av utbetalade belopp. Det har skett efter att a-kassan bedömt att personen som anlitat faktureringsföretag varit alldeles för självständig i sin verksamhet för att kunna klassas som arbetstagare i a-kassesystemet.

– Kammarrätten tar i en prejudicerande dom upp fallet med en scenograf som jobbade helt osjälvständigt, men eftersom hen hade haft åtta eller nio uppdragsgivare under flera månader betraktades hen som självständig och föll då under begreppet företagare, säger Ulrika Malmenklev på Unionens a-kassa.

Klys insåg att de måste göra en checklista för kulturskapare, eftersom det finns många fallgropar med att anlita dessa företag.

– Du kan hamna mellan stolarna när du anlitar faktureringsföretag, förutom a-kassan kan det uppstå problem med skatter, försäkringar och upphovsrätt, säger Ulrica Källén.

FAKTURERINGSFÖRETAGEN STÄMMER DÅLIGT överens med det svenska trygghetssystemet och bör endast användas i enstaka fall. Därför rekommenderar Klys fackanslutna att ta kontakt med sina förbund och i första hand använda sig av deras fakturerings-tjänster.

– I vissa fall är det billigare att starta ett eget företag med revisor istället för att använda den här typen av mellanhänder. Faktureringsföretag ser vi snarare som en nödlösning under en övergångsperiod, innan du får en anställning eller startar eget, säger Ulrica Källén.

Det är svårt att jämföra priser och förstå vad de olika bolagen erbjuder i form av försäkringspaket.

– Frilansare, särskilt kombinatorer med både a-skatt och eget företag, har ofta stora problem att få sin sjukpenninggrundande inkomst beräknad. Egenanställningar ingår i underlaget. Men faktureringsföretag tar normalt inte fullt arbetsgivaransvar när det gäller arbetsmiljö och pensionsförsäkringar, säger Ulrica Källén.

MAGDALENA BOMAN

Viktigt att veta om egenanställningar när det gäller socialförsäkringar, lagar och regler

A-kassa

• Enbart a-kassan förfogar över din rätt till ersättning. A-kassorna prövar om det arbete du utför är att betrakta som självständig eller osjälvständig uppdragstagare. Du prövas individuellt, men många kassor ser dig som är fakturaanställd som en självständig uppdragstagare.

Avdrag och skatt

• Faktureringsföretag erbjuder sig normalt att skriva av utlägg och investeringar du gör för att genomföra uppdraget. Du kan få påföljder i efterhand om Skatteverket inte godkänner avdragen.
• I rättslig mening äger faktureringsföretaget allt de drar av på din faktura. Har du exempelvis köpt en dator kan du bli tvungen att återlämna den till bolaget och att betala skatt för varan du köpt.

Moms

• Du kan inte fakturera artistarvoden utan moms när du anlitar fakturerings-tjänster. För arrangörer som inte är momsregistrerade blir tjänsten dyrare, vilket leder till mindre gage till artisten.

Försäkringar

• Fristående faktureringsföretag har inte de försäkringspaket som ingår i kollektivavtalen. Dessa ingår däremot i Teaterförbundets fakturerings-service.

Upphovsrätt

• Ta reda på om och hur upphovsrätten regleras i anställningsavtalet med faktureringsföretaget. Rätten, i ett anställningsförhållande, antas under vissa förutsättningar övergå till dem. Reglera din upphovsrätt både i avtalet mellan företaget och uppdragsgivaren.

Allianser och SOK-stiftelsen (Stiftelsen för omställning och karriärväxling inom scenkonsten)

• Anställningstid vid faktureringsföretag kan vara svårt att få tillgodoräknat både hos allianserna och SOK-stiftelsen.

Vill du veta mer: ladda ner broschyren om fakturaanställningsföretag från Klys hemsida: www.klys.se

Teaterregissörer, använd er av mig!

Imor Hermann är landets ende casting director som är anställd på en teater: Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm

– en strukturell koloss med nordens största ensemble.

– Jag har nycklar till nya konstellationer i ensemblerna.

Se mig som en partyvärd, helt enkelt!

NÄR ANNA TAKANEN FÖR TRE år sedan tog över jobbet som chef för Stadsteaterns ensemble och Benny Fredriksson enbart kom att axla vd-rollen, erbjöds Imor Hermann en 60-procentig tjänst på teatern. Efter 20 års frilansande i filmvärlden som casting director och med sin mångåriga personkunskap om skådespelare i Sverige lockades han av utmaningen. Han ser sig som ambassadör för skådespelare.

– Jag blir ständigt glad, fascinerad och stolt över skådespelarens arbete. Jag kommer ju från teatern ursprungligen, så det var roligt att återvända, säger Imor Hermann i sitt pyttelilla rum på vinden i Celsinghuset.

Vad han inte riktigt var beredd på var hur det skulle vara att stiga in i en sådan organisatorisk koloss som Kulturhuset Stadsteatern, ett aktiebolag under Stockholms kommun. Imor är i första hand en resurs för teaterchefen, som i sin tur ansvarar för skådespelare, regissörer, dramaturger och ensembleavdelning.

– Det tog tid att förstå hur jag skulle arbeta med de olika avdelningarna eftersom teaterchefen här inte är chef vare sig för producenter eller produktionsavdelning. Det är unikt för Stockholms stadsteater, säger Imor.

TILL SKILLNAD FRÅN arbetet i filmvärlden, där han som casting director i första hand ska bidra till att utveckla en konstnärlig vision genom att föreslå val av skådespelare till en regissör, är hans funktion här långt vidare. Imor ska inte bara föreslå regissörer val av skådespelare, han ska även se till de 130 skådespelarnas behov, att var och en blir sedd för sina individuella behov och erbjuda dem mer utmanande uppgifter. Det inbegriper mycket logistik i ett hus som Kulturhuset Stadsteatern.

– Jag har också en relationell uppgift här, vilket passar mig. Det handlar om att se hur en institution ska gå till väga för att vidareutveckla sin konstnärliga personal, en viktig fråga för mig. Stadsteatern erbjuder en del workshops för sina medarbetare, men verksamheten skulle kunna utvidgas mycket mer. Det handlar om personalutveckling, säger han.

När Imor kom till Stadsteatern önskade sig skådespelarna en större växelverkan mellan scener och sammanhang, och det försöker han ta med i arbetet med skådespelare och projekt. Det fanns samtidigt en oro för att Stadsteatern skulle utvecklas till en auditionsteater. Personligen tycker Imor att audition är ett bra och spännande sätt att söka nya konstellationer och kollegor. Men i realiteten har det ordnats ganska få under de gångna åren.

– Det finns en djupt rotad kultur att inte ha textauditions för skådespelare i Sverige. Visst, det är en ömtålig och utlämnande situation. Men jag vet att det går att ordna auditions med respekt, med hjälp av fasta och givna ramar. Det går att skapa trygghet så att skådespelaren inte känner sig utlämnad på ett felaktigt sätt. Skådespelaren ger ett förslag utifrån sin profession, om det sedan passar regissören i just den uppsättningen är en smakfråga. Det handlar inte om att vara bra eller dålig, det handlar om inre färger, rytm och kynne hos skådespelare. Det borde vara långt mer intressant att få visa sin yrkesskicklighet under en audition istället för att sitta i ett samtal med en kommande arbetsgivare/regissör.

ATT VERKA PÅ EN ARBETSPLATS som genomgått flera transformationer och fortfarande håller på att utvecklas är en stor uppgift, inte minst efter de senaste månadernas turbulens.

– Jag blir tagen i anspråk, vilket är roligt och utmanande. Med min långa erfarenhet kan jag tillföra mycket. Men till skillnad från filmregissörer så tycks teaterregissörer känna ett visst motstånd mot att öppna upp sig för en funktionspecialist som mig. Förmodligen har det med okunskap att göra. Många väljer att jobba med dem de är vana vid. Men jag finns här!

Faktum är att Imor Herrman är serviceorgan för både skådespelare och regissörer, hans uppgift är att hitta fram till oväntade kombinationer och pusha på mot det oförutsedda och utsatta.

– Jag har nycklar och är ingen portvakt. Se mig istället som en partyvärd som ger förslag på nya kompisar och nya fester. Vi behöver ju både trygghet och utsatthet i vårt arbete för att skapa bra konst.

MAGDALENA BOMAN

Imor Hermann

Ålder: 56 år.

Familj: Särbo med bonusbarn.

Utbildning: Kulturvetare 1989, Teaterregissör DI 1995, Praktikant/stipendiat på Théâtre du Soleil i Paris Les Atrides 1990-91. Leg. psykoterapeut i psykodynamisk terapi, 2015.

Verksam som: Casting director på Kulturhuset Stadsteatern, har rollbesatt film mellan 1996-2015. Terapeut, pedagog och föredragshållare inom kommunikation, kurser på teaterhögskolorna i Luleå och Stockholm, Trappan och Teater- och Dansalliansen.

Särskilt stolt över: Min franska guddotter Imorina!

Filmvåg öppnar för fackligt arbete i Georgien

Georgien har under senare år rönt internationella framgångar med filmer som *Mandarinodlaren* och *Scary Mother*. Men för fackförbundet som organiserar filmarbetare och skådespelare är det svåra tider.

Nu ska förbunden i Georgien och Azerbajdzjan delta i ett femårigt internationellt projekt för att ta del av erfarenheter från Europa.

Skådespelerskan Nata Murvanidze i filmen *Scary Mother*.

Studio Artizm

I VESTIBULEN PÅ Royal District Theatre i Georgiens huvudstad Tbilisi hänger affischer från olika föreställningar och utställningar. På en av dem står, lite oväntat, Mats Eks namn.

– Jag älskar Mats Ek, säger Nata Murvanidze när vi passerar affischen.

Nata Murvanidze är en av Georgiens främsta skådespelerskor. Hon kommer från en familj som arbetat med teater och film i fyra generationer. På Kungliga teatern är hon med i en uppsättning av Jean Genets *Jungfruleken*.

Hennes senaste film, *Scary Mother*, har hyllats på filmfestivaler runt om i världen. Den är ett av flera exempel på att det just nu görs intressant film i Georgien.

– *Scary Mother* är både en thriller och ett psykologiskt drama. Jag spelar en mamma som bestämmer sig för att bli författare. Hon blir så besatt av det hon skriver att hon fullständigt avskärmar sig från världen.

För regi och manus svarar 27-åriga Ana Urushadze, dottern till en av Nata Murvanidzes nära vänner.

Georgien, som ligger söder om Ryssland, vid Svarta havet, var mellan 1921 och 1991 en sovjetrepublik. I Sovjetunionen var landet länge känt för sitt vackra landskap och sin fantastiska mat- och vintradition. På senare tid har det även blivit trendigt bland västeuropéer att turista här.

Under sovjettiden producerade Georgien, genom regissörer som Tengiz Abuladze och Otar Iosseliani framstående film, trots att det rädde en betydande censur.

ÄVEN OM GEORGISK FILM aldrig nådde en stor publik utanför Sovjetunionen var den uppskattad bland cineaster i Väst. I ett ofta upprepat citat kallar Federico Fellini den georgiska filmtraditionen för en ”unik företeelse”. Enligt honom har den ett filosofiskt djup och är både levande och barnslig.

När Sovjetunionen föll samman rasade också den georgiska filmindustrin. Det fanns inga pengar och från att ha gjort omkring 20 filmer om året, producerades under 90-talet nästan inga alls.

– Jag tog mina första steg inom den georgiska filmindustrin 1991-92, precis efter att Sovjetunionen fallit samman. I Tbilisis centrum pågick strider och hus stod i brand, berättar Nata Murvanidze.

IDAG TALAS DET I GEORGIEN OM en ny filmvåg. Det mest kända exemplet som nått Sverige är filmen *Mandarinodlaren* från 2013. Den utspelas under inbördeskriget i Abchazien 1992. Regissören Zaza Urushadze skildrar, ofta med underfundig humor, vansinnet när olika folkgrupper försöker förgöra varandra.

Georgien producerar nu omkring åtta filmer per år, både spelfilm och dokumentärer. Den ekonomiska situationen i landet har förbättrats sedan 90-talet och utländska investerare har blivit intresserade av georgisk film. Både *Scary Mother* och *Mandarinodlaren* är delfinansierade med estniska pengar.

Nata Murvanidze menar att ett problem är att den lokala marknaden är så liten.

– I Georgien finns bara tre biografier som visar georgisk film så

det finns inga ekonomiska incitament att göra film här.

Iamze Gvatua, chef för avdelningen för konst och utbildning på Georgiens kulturdepartement, menar att villkoren för skådespelare är mycket tuffa.

– Det är svårt att leva som skådespelare i Georgien överlag. Särskilt om man har familj att försörja, säger hon.

FACKET HAR EN SVAG ställning i Georgien. Nata Murvanidze berättar att hon aldrig har varit fackligt ansluten.

– Jag har sedan 22 år en agent som förhandlar åt mig. Jag tycker det är svårt att tala om pengar med producenter. Men jag har aldrig arbetat utan kontrakt. Om jag gjorde det skulle jag inte kunna sova på natten.

Hennes situation är bättre än många andras. Hon kan välja vilka produktioner hon vill jobba med och har råd att säga nej. Sämst är villkoren för skådespelare som jobbar på tv:s såpoperor.

Oberoende fackförbundet för arbetare inom kultur, sport och turism har sitt kontor på tionde våningen i ett höghus i norra Tbi-

Justyna Mielnikiewicz

Från vänster: Ionda Sikharulidze, Merab Maisuradze och Tsitso Japaridze från Oberoende fackförbundet för arbetare inom kultur, sport och turism,

lisi. Förbundet organiserar bland annat filmarbetare. Som man kan ana av namnet grundades det under sovjettiden.

– På den tiden var vi ett mycket starkt förbund, förklarar Tsitso Japaridze, organisationens ordförande.

Då hade de omkring 65 000 medlemmar, idag är siffran cirka 4 000. Sovjetiska fackföreningar finansierades av staten och genom avgifter. De hade en helt annan uppgift än facken i Väst. Bland ansvarsområdena fanns medlemmarnas semestervistelser och ersättning vid föräldraledighet. Fackföreningarna stod inte opposition till arbetsgivaren.

– Då var det obligatoriskt att vara med i facket för den som arbetade med film. Idag har vi problem att motivera folk att gå med. Det gäller särskilt den yngre generationen. De frågar ”Varför ska vi betala till er om ni inte ger oss något tillbaka”, säger Ionda Sikharulidze, organisatoriskt ansvarig på det oberoende fackförbundet.

NÄR GEORGIEN GICK ÖVER till marknadsekonomi förlorade de sovjetiska facken sin uppgift. Fackföreningar blev också mot-

arbetade av de nya politikerna, vilka ofta såg dem som en kvarleva från kommunisttiden.

För att anpassa sig till den nya situationen började Oberoende fackförbundet för arbetare inom kultur, sport och turism titta på hur facken fungerade i Väst.

– Vi lärde oss att man i Europa sysslar med att organisera, medan vi hade haft en social approach, säger Merab Maisuradze, som är ansvarig för förbundets juridiska avledning.

Det oberoende fackförbundet förhandlar inte om löner eller om arbetsvillkor med produktionsbolagen för sina medlemmar. Istället ägnar det sig åt att ge juridisk hjälp vid arbetsrättsliga konflikter, informera om arbetsrätt och försöka påverka politiker att ändra lagstiftning, exempelvis reglering av arbetstid och arbetsmiljö.

DET FEMÅRSPROGRAM SOM filmarbetarfacken i Georgien och Azerbajdzjan nu fått stöd för, av bland annat Internationella skådespelarunionen FIA, via Union to Union och Teaterförbundet för scen och film, syftar till att fackförbund från Västeuropa ska anordna utbildningsprogram och dela med sig av sina erfarenheter.

Bild ur filmen *Scary Mother* med skådespelerskan Nata Murvanidze.**Tre georgiska filmer du måste se:**

Scary Mother (2017) Regi: Ana Urushadze. Debut av ung kvinnlig regissör som för tankarna till Roman Polanskis *Repulsion* och *Hyresgästen*.

Mandarinodlaren (2013) Regi: Zaza Urushadze. Gripande och humoristiskt drama om det hemska inbördeskriget i Abchazien.

Botgöringen (Repentance) (1984) Regi: Tengiz Abuladze. Regissörens kritik av stalinismen förbjöds i Sovjetunionen, och vann Grand Prix i Cannes.

Bild ur filmen *Mandarinodlaren*.**Georgien**

Ingick fram till 1991 i Sovjetunionen. Georgien har världens kanske äldsta vintradition. Här har man tillverkat vin i 8 000 år.

Huvudstad: Tbilisi.

Ligger: I Kaukasien. Mellan Ryssland och Turkiet.

Folkmängd: 3,7 miljoner.

BNP per capita: 34 300 kronor (motsvarande siffra för Sverige är 413 500).

President: Giorgi Margvelashvili.

Justyna Mielnikiewicz

Sophio Khuntsaria, Tbilisi stads kulturdepartement.

Justyna Mielnikiewicz

Iamze Gvatua från Georgiens kulturdepartement.

– Vi vill lära oss att organisera. Vi vill studera hur man skriver kontrakt. Det här är viktigt för hela Georgien. Det kommer att integrera oss bättre i Europa, säger Merab Maisuradze.

Ett centralt problem för det oberoende fackförbundet är att arbetsgivaren inte erkänner det som en motpart. Eftersom facket är så litet, kan de inte förhandla för sina medlemmar.

Den maktbalansen skulle förändras om det oberoende fackförbundet fick fler medlemmar. Merab Maisuradze hoppas också på att lagstiftarna ska göra det obligatoriskt för arbetsgivaren att förhandla med facket.

– När en producent ska göra en film måste staten tvinga hen att komma överens med oss om vilka villkor som ska gälla. Det borde vara reglerat, säger han.

Även om det är oklart om några förbättringar i arbetsrätten kommer att ske den närmaste tiden är det ekonomiska läget för film i Georgien bättre än tidigare. Staten satsar mer på produktion och försöker också öka intresset för georgisk film.

Sophio Khuntsaria är chef för Tbilisi stads kulturdepartement. Hon berättar att de, tillsammans med staten, håller på att skapa

ett cinematek som ska visa både gammal och ny georgisk film. Hon vill också framhålla att Georgien har många kvinnliga filmarbetare.

– Vi har en stark tradition med kvinnliga berättare. Det gör att det finns bra roller för kvinnor. Jag tror det har att göra med att kvinnor har en väldigt aktiv roll i det georgiska samhället.

TITTAR VI PÅ DE SPELFILMER som produceras i Georgien är det slående att nästan alla kan beskrivas som auteurfilmer. Det görs så gott som ingen genrefilm. Från kulturdepartementet verkar man vilja fortsätta den inriktning. Det finns en tro på att kunskanden redan finns i Georgien. Det är medel som saknas.

– Georgisk film behöver mer ekonomiskt stöd och bättre teknisk utrustning. Men vi har talangfulla filmarbetare. Vi har kreativa människor. Staten vill lägga mer pengar på film, men det finns förstås många andra områden som också vill ha del av resurserna, säger Iamze Gvatua, chef på avdelningen för konst och utbildning på Georgiens kulturdepartement.

DAVID ISAKSSON

Teatersamarbete pågår mellan Sverige och Georgien

Sverige har haft ett intensivt samarbete med teatern i Georgien i form av gästspel och utbyten.

Ur föreställningen *Trojanskorna* i regi av Data Tavadze.

I GEORGIEN ÄLSKAR FOLK TEATER. Både skådespelare, regissörer och teaterchefer är välkända inom en bred publik som intresserar sig för teatern och dess utveckling. Bland de dagliga rapporterna om korruption, oligarker och politisk instabilitet är det lätt att glömma att Georgien har ett intensivt och kreativt klimat för scenkonst. Så är det också sen urminnes tid en kulturens vagg, exempelvis landet där Medea föddes. Huvudstaden Tbilisi var hållplats på Sidenvägen, den snabbaste kommunikationen mellan öst och väst, Kina och Europa. Den sista karavanseraljen, från tidigt 1900-tal finns ännu kvar, ombyggd till museum och galleri.

Ett par minuters promenad därifrån på knaggliga gator i gamla stan ligger Royal District Theatre – det unga, intellektuella Georgiens främsta scen som också är mest känd i Sverige. Där, såväl som på den pampiga Rustaveli-teatern, nationalscenen, slås besökaren av skådespelarnas imponerande arbete, tekniskt, känsligt och väl underbyggt i tanke. Regiarbetet är ofta kreativt, uppfinningsrikt och uppdaterat mot västra Europas teaterstilar.

På tsarrysslands tid var Georgien överklassens sommarland med lyxvillor utmed Svarta havet. Och när Sovjetunionen bildades, var Georgien en av de rådsrepubliker som lyckades hävda vissa särdrag, till exempel ett eget språk. Men en sovjetrepublik blev Georgien likväl, och en ensemble från Rustaveli-teatern, nationalscenen, deporterades och kom aldrig mer igen. Efter ett par,

tre generationer i rysk björnkram är teatern präglad av den ryska traditionen, med gedigna utbildningar och respekt för scenkonstnärernas kunnande. Dit hör, dessvärre, också en svårubblig manlig dominans både när det gäller antalet kvinnor på och bakom scenen och ett manligt perspektiv på dramatiken och tillvaron.

Sedan Sovjetunionens sammanbrott 1989 har Georgiens utbyte med västra Europa blivit omfattande. EU:s medlemsstater har haft olika program för att stödja en demokratisk utveckling och Sverige har länge haft ett intensivt förhållande till teatern i Georgien, med gästspel och utbyten.

Royal District Theatre har gästat Sverige med bland annat *Trojanskorna*, i en fritt spunnen version utifrån Euripides sedd genom kriget mellan Ryssland och Georgien på 2000-talet i regi av Data Tavadze. Ett utbyte med moment:teater har pågått, och just nu gästas teatern Tyskland och Frankrike med *Trojanskorna* och med *Fröken Julie*. Hemma i Tbilisi bygger man också upp en mindre studioscen för arbete med ny, inhemsk dramatik i ett nära samarbete med scenskolan i Georgien. Ett samarbete pågår sedan länge med Högskolans för scen och musik i Göteborg.

MARGARETA SÖRENSEN

HD-dom kan ge högre ersättning för kulturskapare

Högsta domstolen har dömt till kulturskaparnas fördel i en dom mot Sony om privatkopiering. Det ger framtidshopp för rättighetshavare.

HÖGSTA DOMSTOLEN SÄTTER NU punkt för en juridisk process som pågått sedan 2014 mellan Copyswede (där Teaterförbundet för scen och film är medlem) och Sony om rätten till privatkopieringsersättning för kulturskapare.

Sony, som vägrat betala privatkopieringsersättning för mobiler som sålts med inbyggd mediaspelare, förlorade målet mot Copyswede. Enligt beslut i riksdagen och EU har kulturskapare rätt till ersättning när någon lagligt kopierar ett verk för privat bruk.

Högsta domstolen menar att Sonys produkt – en Walkman – var särskilt ägnad för att användas till privatkopiering av upphovsrättskyddat material (film och musik) och ska betala privatkopieringsersättning för den.

Den utdömda ersättningen är begränsad och uppgår till cirka 1,8 miljoner kronor, skriver Copyswede. Med hänvisning till upphovsrättslagen hade man begärt 4 kronor/gigabyte i ersätt-

ning. HD beviljade 3 kronor/gigabyte. Copyswedes vd, Mattias Åkesson, menar att domen får betydelse för den framtida ersättningen till kulturskapare.

– Högsta Domstolen har både tagit hänsyn till att produkten är multifunktionell och att branschen ska kunna få nedsättningar baserat på hur produkterna används. Vår förhoppning är att det ska ge vägledning och incitament för sakliga förhandlingar om privatkopieringsavgifter framöver.

Även Teaterförbundet för scen & film välkomnar domen.

– Nu har vi äntligen nycklarna för att prissätta andra aktuella produkter som till exempel iPhones. Vi kommer också kunna komma i reella förhandlingar med Elektronikbranschen angående deras historiska skuld till Kulturskaparna och skynda på processen för rimlig ersättning framöver säger Ulf Mårtens vd på Teaterförbundets Rättighetsbolag och ordförande för Copyswede.

GERT LUNDSTEDT

Nästa Scenkonstbiennial hålls i Västernorrland

Scenkonstbiennalen 2019 kommer att hållas i Sundsvall och Härnösand.

– Ett levande kulturliv i hela landet är viktigt och att lägga biennalen hos oss visar att det finns förtroende för vår kapacitet och kompetens, säger Mikael Flodström, vd för Scenkonst Västernorrland, som blir värd för biennalen.

Arrangör är i vanlig ordning medlemsorganisationen Scensverige.

– Det har hänt mycket genom metoo-rörelsen som kommer att ge avtryck i det omfattande seminarie- och samtalsprogrammet. Vi vet inte heller hur eller om höstens val kommer att rita om den kulturpolitiska kartan, kommenterar Ulricha Johnson, Scensveriges verksamhetsche, programmet i samma pressmeddelande. Nomineringen av uppsättningar är fortfarande öppen för Scensveriges medlemmar. www.scensverige.se

Alicia, i mitten, gick ut Teaterhögskolans mimlinje 2017 och har tidigare varit professionell flöjtist.

Alicia Tserkovnaja – årets Smalbensstipendiat

Alicia Tserkovnaja har tilldelats årets Smalbensstipendium på 10 000 kronor. För pengarna ska hon utveckla projektet *Identitet – vem är jag?*, en teaterföreställning av och med rasifierade, nyanlända, utlandsfödda och asylsökande ungdomar. Därigenom vill juryn stödja vad de beskriver som ett djärvt och krävande projekt att låta utsatta ungdomar själva gestalta den grundläggande frågan om identitet.

BUFF fick årets Gullspira

Malmöbaserade BUFF, barn och ungdomsfilmfestivalen, kammade hem årets Gullspira på Guldbaggefestivalen. Med motiveringen ”till en organisation som år efter år har arbetat för att stärka unga människors identitet med hjälp av filmen”. Gullspiran är festivalens stora barnfilmspris.

Rättelse nr 7-19

Teaterförbundets förmögenhet har ökat från 12 miljoner kronor till 97 miljoner kronor (2016).

Foto: Matias Ruiz-Tagle GIFF

Shahab Mehrabi tog hem Startsladden

Shahab Mehrabi är årets mottagare av Startsladden. Han tilldelas priset för *Götaplatsen #flerochfler*. I juryns motivering står det bland annat att ”Priset går till en film som utmanar, bråkar och stör. En film som vill ifrågasätta filmen som form lika mycket som fråga oss hur vi kan gestalta samhällsproblem utan att reproducera bilden av dem”. Priset består av 580 000 kronor i form av filmteknik, tjänster och kontanter och utdelningen skedde under Göteborgs filmfestival. Startsladden är ett av världens största kortfilmspriser. Årets jury bestod av Nikeisha Andersson, regissör, Frida Röhl, konstnärlig ledare på Folkteatern Göteborg, Anna Weitz, producent och Jonas Eskilsson, regissör. Bakom priset står bland andra Svenska Filmintitutet, Teaterförbundet och Film i Väst.

100 scenkonstregissörer i nytt stöduppdrag

Både Sveriges filmregissörer och Svenska regissörsföreningen har gjort stöduttalanden i samband med metoo-uppropen. I november gick styrelsen för Sveriges filmregissörer (202 medlemmar) ut med stöduttalanden efter #tystnadtagning och krävde absolut nolltolerans mot sexuella trakasserier samt krav på etiska förhållningssätt och rutiner för svårregisserade filmscener med nakenhet och sex.

Likaså gick nyligen 100 scenkonstregissörer ut med ett gemensamt uppdrag. De skriver att de är skakade av alla historier som har framkommit och att de är medvetna om att regissörer står i ett maktförhållande till de övriga i produktionsteamet, vilket innebär ett dubbelt ansvar:

”Regissören är ansvarig för det konstnärliga resultatet. Vi är också ansvariga för att skapa ett tryggt rum för alla på och runt scenen, där vi tillsammans kan skapa konst.”

Med uppdraget vill de stötta dem som arbetar på och bakom scenen och även bidra till att idka påtryckningar hos arbetsgivarna så att de bättre följer lagen beträffande en god arbetsmiljö. Svenska regissörsföreningens styrelse står bakom initiativet.

Över 150 programpunkter på Folk och kultur

Folk och kultur är ett nytt rikstäckande kulturkonvent som nyligen hölls i Munktelstaden, Eskilstuna.

Syftet är att sätta kulturpolitiken på agendan genom att erbjuda en arena för det breda kultursamtalet, oavsett politikområde. Arrangörer och initiativtagare till Folk och kultur är Länssteatern i Sverige, Regional musik i Sverige och Läns museernas samarbetsråd i samarbete med Eskilstuna kommun och Landstinget Sörmland. Bland de över 150 programpunkterna detta premiärår fanns allt från seminarier och debatter om digitalisering, stadsutveckling och arbetsmarknadsfrågor till olika föreställningar.

Amerikanskt filmstipendium utlyses

Är du svensk filmstudent eller filmskapare och vill fortbilda dig i USA? Nu utlyser SWEA Los Angeles ett stipendium som består av 7 500 dollar samt resa till Los Angeles tur och retur för en tre månaders vistelse. Syfte är att utveckla och praktisera befintliga kunskaper. För att kunna söka ska du ha genomgått utbildning motsvarande högskolenivå inom regi, manus, produktion, scenografi, makeup, kostym, foto, ljud eller klipp, eller ska på annat sätt ha meriterat dig. Sista ansökningsdag är den 28 februari. Mer information: www.swea.org/losangeles.

Fredrik Sandberg/TT

Lidberg ny konstnärlig ledare i Danmark

Koreografen Pontus Lidberg har utsetts till ny konstnärlig ledare för Dansk Danseteater, Danmarks största moderna danskompani. Därmed efterträder han Tim Rushton.

Utöver många uppdrag på Kungliga baletten i Stockholm, har Pontus Lidberg koreograferat för många av världens ledande ensembler, bland annat New York City Ballet, Beijing Dance theatre och Les Ballets de Monte-Carlo. Pontus Lidberg tillträder sin nya tjänst i april 2018.

Camera – musikalen som växt fram genom workshops

Att skapa en musikal från noll är utmanande. Konstformer möts, stöts och ska till slut flätas ihop till en berättelse utan sömmar.

Scen & film gjorde ett besök på Östgötateatern strax innan premiären av *Camera – musikalen om Ingrid Bergman*.

Maria Möller
i rollen som
Anna Magnani.

REGISSÖREN EVA GRÖNDAHL strålar av tillförsikt och glädje, det är tre veckor kvar till premiär. Maria Möller har just repeterat en scen där hon i rollen som Anna Magnani blir sviken av Roberto Rossellini: han har lämnat henne, tagit manus och finansärer med sig till deras gemensamma filmprojekt (filmen *Volcano*). Lunchen är fördröjd och Maria Möller hungrig.

– Anna Magnani är en idol och förebild för mig. I den här scenen bestämmer hon sig, hon gör det hon själv vill. Vi har övergått till finliret i repetitionerna nu, då blir det särskilt intressant.

Arbetet med att ta fram en nyskriven musikal om Ingrid Berg-

man har pågått länge. Maria Möller har varit med från början, hon deltog vid den allra första readingen för fyra år sedan.

– Det är en spännande resa att sjunga nyskrivet och att ha dialog med kompositör och textförfattare. Speciellt eftersom vi samarbetar så tätt musikaliskt med en otroligt lyhörd och för oss högst närvarande kompositör, som Jan-Erik Sääf, säger Maria Möller.

Men låt oss backa lite. Allt började med att dåvarande frilansregissören Staffan Aspegren, nu konstnärlig ledare för Smålands musik och teater (SMOT), träffade Jan-Erik Sääf. Han hade av lust skrivit en duett utifrån en dröm han hade haft om Ingrid

Bergman i form av en musikal. Nyskrivna musikaler har länge efterfrågats av svenska artister.

– Också jag, som regissör har saknat intressanta kvinnoroller och kvinnliga berättelser. Men det är en stor chanstagning att beställa en musikal, det är för dyrt. I många fall är verken inte heller färdiga när de levereras. Så vi bestämde oss för att själva göra musikalerna, säger Staffan Aspegren.

Han valde att ta projektet till Högskolan för scen och musik i Göteborg för att pröva en reading- och workshopmodell som används på Broadway i New York.

– Det är hög tid att musikalen som konstform tar ett steg till i Sverige, en sådan utveckling måste ha ett ben i utbildning och forskning. Vi har en ny generation artister som kräver rätten till sin egen berättelse, fortsätter han.

MUSIKALEN CAMERA HAR VÄXT FRAM med hjälp av tre readings och en workshop under fyra år, inspirerad av regler från musikalsammanhang på Broadway. Workshopen genomfördes på Östgötateatern, tillsammans med studenter på skolan och tre, fyra skådespelare från teatern. Därefter har materialet bearbetats

Karin Oscarsson i rollen som Ingrid Bergman och Niklas Riesbeck som Roberto Rossellini.

vidare med hjälp av dramaturger. Mycket har förändrats. Staffan Aspegren menar att endast 65 procent av ursprungsmanuset finns kvar idag.

– Vår process har pågått längre än vad som är brukligt på Broadway. När nyskrivet började slå och stora artister intresserade sig för att medverka i dessa, ändrade det amerikanska facket Equity sina regler. Eftersom det enligt avtal skulle bli för dyrt att genomföra den här typen av projekt, plockade facket fram en särskild tariff för den här arbetsmodellen, där tidsperioden komprimerades för artisterna, säger Staffan Aspegren.

Workshopen på Östgötateatern genomfördes under tre veckor och scener från den redovisades inför publik i Linköping, syftet

var att upphovsmännen skulle få koll på vad som gick hem hos publiken.

– Det gick till precis så som vi sett i Hollywoodfilmer. Den där klassiska scenen där kompositören och librettisten sitter en dag och workshoppar. De går hem, jobbar fram ett nytt material under natten och kommer med något helt nytt dagen därpå, säger Staffan förnöjt.

Maria Möller medverkade inte under workshopen, däremot har hon deltagit under alla readings. I början var det osäkert om *Camera* skulle sättas upp, först långt senare blev det klart att hon också skulle medverka i musikalen.

– Du måste vara öppen under processens gång. Jag tycker

egentligen inte att det är någon skillnad om verket är nytt eller inte. Jag måste göra låten till min, tolka den på mitt sätt. Men nyskrivet ger mig större frihet, eftersom ingen annan sjungit verket före mig. Det är konstnärligt intressant att vara med, att kunna komma med idéer, testa och hinna utveckla, kanske ändra en tonart eller så.

PÅ EFTERMIDDAGEN REPETERAR Niklas Riesbeck iklädd tjockisdräkt, rollen som den självsäkre Roberto Rossellini. Med en flott present i handen till Ingrid Bergman (spelad av Karin Oscarsson) ska han samtidigt meddela att amerikanska finansärer hoppat av filmen *Stromboli*. Niklas Riesbeck kom in i arbetet i

höstas – det är fjärde gången han medverkar i en nyskriven musikal.

– Det här är den föreställning som ändrats mest under repetitionstiden, både rent musikaliskt och textmässigt. Vi repar och workshoppas samtidigt, något jag inte tidigare varit med om i samma omfattning.

Han älskar utmaningen – att fläta ihop de sceniska uttrycken: skådespeleri, sång och dans och samtidigt förhålla sig till musik – när det finns ett tydligt berättande och sömmarna inte känns av. När det konststycket lyckas finns det inget som drabbar honom mer.

– Vi som har stor erfarenhet av musikal är väldigt delaktiga i

processen. Det testas mycket, vilket ger en viss frihet, men det kan samtidigt kännas lite gränslöst. I en del produktioner är ramarna klara tidigt. Här har processen varit mer rörlig, säger Niklas.

Vad är det mest utmanande för dig i det här projektet?

– Det är nog att sätta min egen regihjärna åt sidan, släppa helhetstänket och bara fokusera på mitt. Jag får så många idéer och visioner. Det är utmanande med ett nytt verk, att få forma en roll både i sång och tal för första gången.

Det är nödvändigt att en sådan här process får ta tid, menar han, även om det till viss del är prövande att ”gå in i en amöba” som ändrar sig under repetitionsprocessen.

– I USA och England provspelas ofta verken inför publik i olika städer, i så kallade tryouts, syftet är ju förstås att förbättra föreställningen. Den perioden är ofta längre i utlandet. I Sverige är det vanligt med max två, tre provföreställningar före premiär.

Ett undantag är föreställningen *Mamma Mia*. I det fallet gjorde ensemblen närmare tio provföreställningar, så kallade previews, inför publik och en fullsmockad salong.

– Repetitionstiden med *Camera* har varit lång, så det är skönt att gå mot premiär. Sedan är det ju som alltid, det tar en stund innan föreställningen sätter sig, fortsätter han.

Att arbeta med workshops är centralt för att ett manus ska

kunna utvecklas från en skrivbordsprodukt till ett levande verk, menar han. Det handlar inte bara om manus utan hela verket. Om det skedde oftare i Sverige skulle fler svenska musikalerna se dagens ljus.

– Jag tror också att det vore bra om det gjordes fler konsertanta föreställningar, redan något år innan den fullskaliga uppsättningen tar form, säger han.

Niklas önskar att institutionsteatrarna kunde presentera fler nya samt mindre kända verk och att en ny generation regissörer som verkligen kan musikalgenren får ta sig an uppgiften.

– Karlstad släppte in Markus Virta att göra föreställningen *Parade*. Det var modigt och inspirerande gjort. Teatrarna börjar bli lite mer angelägna om att lyfta verk som känns relevanta och ligger i tiden. Vi är en stor generation yngre och väldigt kunniga musikalartister och regissörer som vill bli insläppta, vi krasar och väntar på vår chans.

Erfarenheterna från *Camera* har gjort att SMOT tillsammans med Wermlandsoperan och Östgötateatern sökt och fått pengar från Kulturrådet för att hitta fler nya svenska musikalerna. *Camera* blir den första i raden, två andra nyskrivna verk är på gång.

MAGDALENA BOMAN

Markus Gärdler

Maria Möller

Arbetar som: Skådespelare, sångare, komiker.

Bakgrund: Började inom teatern, har arbetat som sufflör, projektledare, regiassistent och turnéledare. Scendebuterade 1985 i en pjäs av Henning Mankell på Västerbottensteatern.

Skolad som mezzosopran och började jobba med en klassisk repertoar. Under de senaste 15 åren har hon breddat sig och sjungit jazz, soul och pop.

Uppsättningar i urval: *Carmen* (Göteborgsoperan), *Kristina från Duvemåla* (Cirkus), *Chess* (Cirkus) och *Sound of Music* (Göteborgsoperan), *R.E.A* (Hamburger Börs). Flertalet shower i eget namn på bland annat Vasateatern och Intiman i Stockholm, samt på landsomfattande turnéer. Hösten 2017 turnerade hon med sin jazzkvartett och föreställningen *This Time*. Samarbetar och gör konserter med flera av landets symfoniorkestrar och simfoniettor.

Niklas Riesbeck

Arbetar som: Skådespelare, musikalartist och regissör.

Utbildning: På Malmö teaterhögskola (1995–1999), studerat sång vid Vocal Arts Foundation New York samt Vocal Coaching NYC. Slog igenom med Mikael Wiehes nyskrivna musikal *Dåliga människor* på Malmö musikteater (1999).

Uppsättningar i urval: Niklas har haft ledande roller på bland annat Malmöoperan, Stockholms stadsteater och på Folkteatern i Gävle. Förutom *Camera* har han medverkat i tre nyskrivna musikalerna: *Dåliga människor*, *Lasse-Maja* och *Jag blir aldrig bjuden dit igen*. Andra uppsättningar är *Mamma Mia!* (Cirkus) *Tintomara* (Folkteatern Gävle) *De tre musketörerna* (Stockholms stadsteater) och *You, I like* och *Gift dig med mig lite*. Han har även medverkat i filmer som *Det nya landet*, *Snapphanar*, *Wallander – Läckan*.

Annat: Gör *Niklas & radioapan* tillsammans med Radiosymfonikerna och leder Sondheim-workshops på Stockholm Musikalartist utbildning. För Opera i Ystad regisserar han sommarens operett.

Filmpolitiskt toppmöte i Göteborg

Dialog, samtal och möten var nyckelord när filmbransch och politiker samlades till ett första toppmöte för landets nya filmpolitik under Göteborgs filmfestival.

UNDER EN DAG diskuterade 200 deltagare allt från produktionsrabatter till biomoms.

Inbjudan till det filmpolitiska toppmötet 2018 kom från Göteborgs Filmfestival och Västra Götalandsregionens kultur-nämnd. Bakgrunden till initiativet är den nya filmpolitik som infördes av regeringen 2017 och de frågor om vad nyordningen innebär.

Bland annat ställs nu högre krav på politikernas kunskaper om villkoren för den svenska filmbranschen.

För att visa på komplexiteten möttes filmskapare, tjänstemän och politiker i en rad paneler som diskuterade innebörden av de nya filmpolitiska målen, vem som har ansvaret och inflytandet, hur och var film ska göras, om biograferna kan överleva och hur filmskaparens position ser ut.

Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP) betonade vikten av toppmötet.

– Det sätter ribban för vilken nivå samtalen ska föras på. Den nya filmpolitiken är i sin linda, jag är medveten om att det behövs justeringar efter hand. Det gamla filmavtalet fungerade inte – det var för få runt bordet. Nu är filmpolitiken en angelägenhet för alla nivåer, lokal, regional och nationell. Det är glädjande att se så många politiker här, sa hon i sitt inledningstal, men underströk samtidigt att rågången mellan politiker och konstutövare måste hållas.

UNDER MÖTET RÅDDE delade meningar om vilka som "sitter runt bordet" nu. Olof Lavesson (M), ordförande i riksdagens kulturutskott, tyckte att det fördes ett tydligare samtal inom ramen för det gamla filmavtalet. Utan att direkt önska det tillbaka oroade han sig för att folk nu lämnar branschråden. Å andra sidan vittnade röster i publiken om hur mycket de hade lärt

sig och vilka ökade kontakter deltagandet i branschråden har gett.

– Alla har ansvar för dialogen. Vi är jämbördiga parter, det handlar inte bara om Filminstitutet, sa Anna Serner, vd för Svenska Filminstitutet, när diskussionen kom in på samverkan och pengar.

Tillväxtverkets rapport *Fler filminspelningar till Sverige* möttes av stort intresse. Den lades fram före årsskiftet och föreslår en produktionsrabatt om 25 procent för att locka fler filmproduktioner till landet. Hetsigast debatt vållade biomomsen. Oenigheten gällde både hur höjningen ska beräknas och vilket hot momsens utgör för de små biografernas existens.

En snabbenkät om tilltron till den nya filmpolitiken fyllde salen med en majoritet av gröna lappar och flera deltagare hoppades att toppmötet återkommer.

LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

Politisk enighet om subventioner till filmen

Under det filmpolitiska toppmötet i Göteborg välkomnade både moderater och socialdemokrater den nya rapporten om produktionsrabatter.

TILLVÄXTVERKET HAR tillsammans med Svenska Filminstitutet utrett hur Sverige ska kunna skapa bättre villkor för den svenska filmen och samtidigt locka till sig fler internationella filminspelningar genom någon form av produktionsincitament. Rapporten *Fler filminspelningar till Sverige* lämnades över till regeringen i december.

– Ur ett näringspolitiskt perspektiv är det här jätteviktigt. För varje krona som läggs ner på svensk film, ökar värdet sju gånger till näringar runt omkring då filminspelningar involverar som många olika områden. På lång sikt stimuleras också en filmturism, sa Klas Rabe från Tillväxtverket.

Sverige är idag ett av fåtalet länder i

Europa som inte erbjuder någon form av subventioner för den audiovisuella sektorn. Rapporten, som nu remitteras inför vidare beredning i regeringskansliet, föreslår att staten inför en produktionsrabatt på minst 25 procent för att få bukt på den snedvridna konkurrensen som missgynnar den svenska film- och tv-branschen internationellt.

– Svenska produktioner söker sig idag utomlands för att ha råd att producera sina filmer. Fortsätter den här negativa spiralen leder det till ytterligare kompetenstapp, dessutom riskerar Sverige bilden att försämrats över tid, fortsatte Klas Rabe, samtidigt som han poängterade att det är viktigt att incitamenten ges till såväl inhemsk som internationell produktion för att säkerstäl-

la de samhällsekonomiska effekterna. De internationella produktionsbolagen ska också avkrävas en svensk samproducent för att få tillgång till produktionsrabatten.

Utredningen föreslår också att Sverige följer den finska modellen med en minibudget för svenska och internationella produktioner och att staten bör avsätta 300 miljoner kronor för produktionsrabatter.

Under det filmpolitiska toppmötet i Göteborg var Olof Lavesson (M) och Gunnilla Carlsson (S) från riksdagens kulturutskott rörande eniga om att incitament behövs.

MAGDALENA BOMAN

Rapporten finns i digital form på www.tillvaxtverket.se.

Tystnad tagning – dags för en ny fas

Årets Guldbaggegala fick ett särskilt djup och allvar genom två manifestationer från #tystnadtagning.

TILL LJUDET AV VIRVLANDE TRUMMOR och klädda i svart marscherade ett 50-tal kvinnliga skådespelare in på röda mattan till årets Guldbaggegala, hand i hand i en tyst och allvarlig sorgeprocession. Senare under kvällen reste de sig unisont i salongen för att samlas på scenen där tre korta anföranden hölls. Det var en del i deras protest mot sexuella trakasserier och övergrepp i branschen – #tystnadtagning. En manifestation mot att kvinnor fortfarande bedöms och betygsätts för sitt utseende och sin klädstil på röda mattan, medan männen intervjuas om sin konst. Det är dags för fas två nu – och komma tillrätta med ”makten och skadliga strukturer”, menar gruppen.

#tystnadtagning har tagit fram siffror om ojämställdheten i branschen. Exempelvis bland de kvinnor och män som nominerats för bästa huvudroll skiljer det i genomsnitt 18 år – snittåldern är 32 för kvinnor och 50 år för män. Ett förhållande som gruppen uppfattar som åldersfascism – äldre kvinnor osynliggörs och värderas lägre än männen.

”Vi skådespelerskor ställs ofta emot varandra som konkurrenter, för att det inte finns tillräckligt med roller för oss. Nu har vi istället gått samman för att leda vägen som systrar och kollegor, för kommande generationers skull”, skrev de i ett nytt upprop i Svenska Dagbladet. Tystnad tagning. Varsågod börja!

Dags för en ny fas.

MAGDALENA BOMAN

Tomas Öneberg/SVD

Kvinnlig representativitet inom film undersöks

Under vilka villkor arbetar kvinnliga filmarbetare och vilka avtryck ger kvinnlig representativitet i den färdiga filmen. Det undersöks i nytt forskningsprojekt.

JÄMSTÄLLDHETEN i filmbranschen blir trots allt bättre. Det framgår av rapporten *Hit och ännu längre* som kom i höstas. Den beskriver Svenska Filminstitutets jämställdhetsarbete sedan år 2000, det året man fick i uppdrag av regeringen att främja jämställdheten inom svensk filmbransch. Både framför och bakom kameran har det tagits steg framåt mot en jämställd filmproduktion. Men fördelningen mellan könen är bara ett av måtten på jämställdhet.

– Om det är 50/50, lika många män som kvinnor, så är det också jämställt, ungefär så långt sträcker sig politikernas verktygslåda. Men det säger inget om de ekonomiska villkoren för kvinnliga filmarbetare. Eller om de tvingas in i vissa ramar, exempelvis om en finanssör eller

distributör vill ändra något i filmen för att anpassa den till krav i branschen. För att inte tala om den bild som #metoo och #tystnadtagning ger.

Det säger statsvetaren Maria Jansson vid Stockholms universitet, som medverkar i rapporten. Där konstaterar hon att det fortfarande råder en ojämn fördelning av resurser och möjligheter att nå ut till en publik.

MARIA JANSSON ANSER att Svenska Filminstitutet har lyckats bra med de verktyg som de har, men att politikerna kunde vara bättre på att ge verktyg för att främja jämställdhet.

Sedan slutet av förra året är Maria Jansson projektledare för ett treårigt forskningsprojekt, *Kvinnor i svensk film: om kön,*

film och representation. Tillsammans med två filmvetare och en jurist ska hon undersöka vilka villkor som kvinnliga filmarbetare arbetar under och hur kvinnliga filmarbetare ger avtryck i den färdiga filmen.

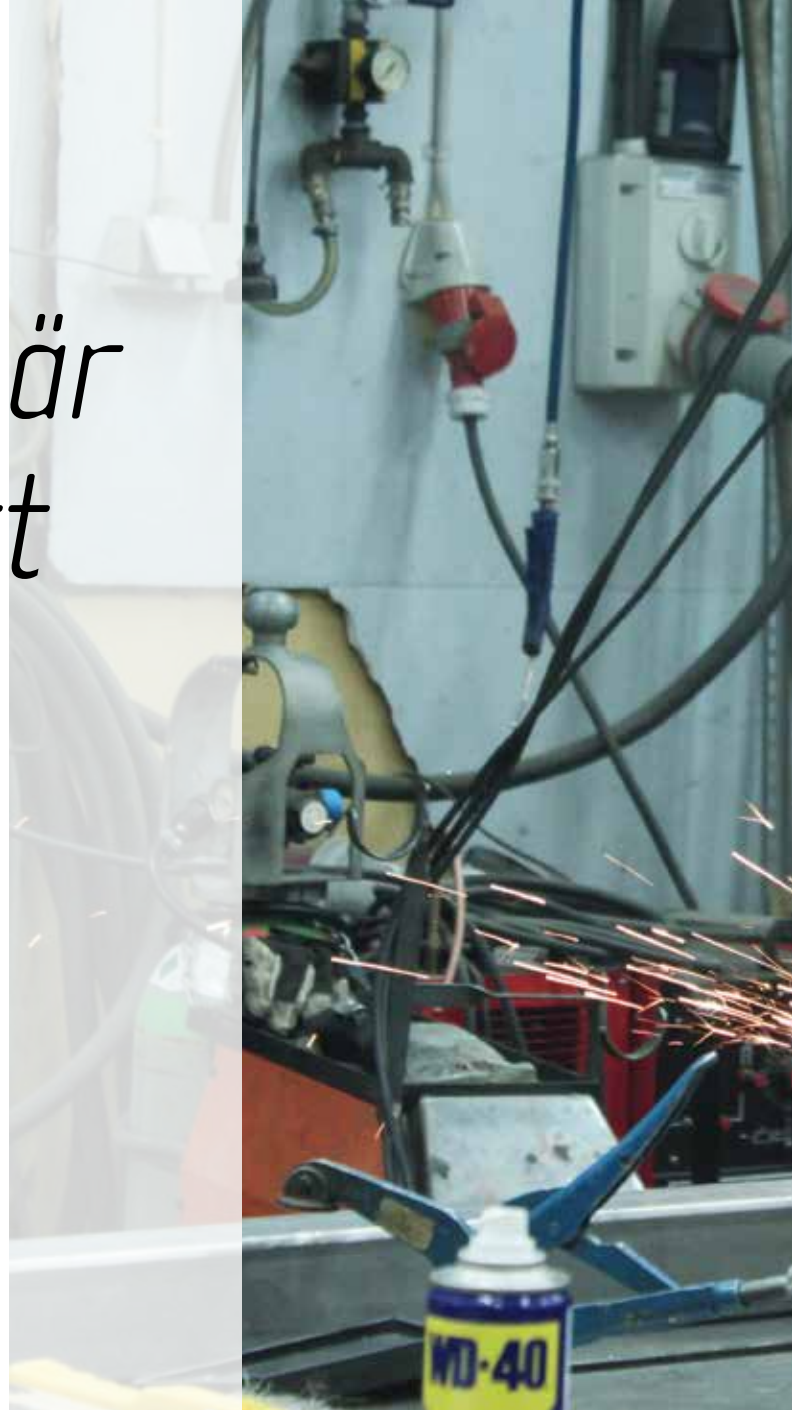
– Ger kvinnliga filmarbetare en annan bild av kvinnors vardag, visar de andra kvinnoroller eller förebilder? Och vilka initiativ har kvinnor tagit när de har försökt jobba för förändring? undrar Maria Jansson.

Analyserna kommer att bygga på intervjuer, filmer, en historisk genomgång av kvinnors roll i filmbranschen och tar även upp immaterialrättsliga förhållanden. Projektet finansieras av Riksbankens jubileumsfond.

"Jag tror på samtal men är orädd för att säga ifrån"

På Östgötateaterns fackklubb fördelas ordförandeskapet enligt ett rullande schema. Nu är det smeden Tomas Ehlert Ankarstrands tur att axla uppdraget.

– Jag är förälskad i teatern, det vi gör här är otroligt viktigt. Personal och arbetsgivare måste hitta en gemensam väg.

I BUTÄNGENS INDUSTRIOMRÅDE i Norrköping ligger Östgötateaterns verkstäder. De är gamla, med arbetsmiljöproblem som bristande takhöjd, trånga utrymmen, smala passager ... Men här målas, snickras, gjuts och svetsas dekor och rekvisita till teaterns tre scener: Stora teatrarna i Norrköping och Linköping och ung scen/öst i Elsas hus i Linköping. Det doftar och låter, diskuteras och planeras.

Smeden, Tomas Ehlert Ankarstrand, fackordförande och kontaktombud för avdelning nio, visar runt och presenterar samtliga avdelningar och medarbetare på plats. Allmänna samtal med arbetskamraterna, mest kommenteras planering och konstruktionsproblem. Inget fackligt förs på tal.

– Många är med i facket trots några svep av uppsägningar och att omsättningen av personal har varit hög, säger Tomas.

Vi stannar till vid ett lavalandskap till den nyskrivna musikalerna *Camera* om Ingrid Bergman

– Här har vi en bit av Stromboli.

Han försäkrar att scenografin aldrig skulle blivit så bra och anpassad till scenerna om verkstäderna varit outsourcade. Som en av få regionteatrar med egna verkstäder så oroar den förestående flytten, på goda grunder, både honom och kollegorna.

VI GÅR IN PÅ KONTORET, en smutt på några kvadrat, för att komma undan larmet från maskiner och hantverk.

Tomas har varit på Östgötateatern i elva år, de senaste tre och ett halvt åren som tillsvidareanställd. För två år sedan valdes han in i fackstyrelsen.

Varför kandiderade du?

– Jag är förälskad i teatern. Det vi gör är otroligt viktigt. Och så finns det så många frågor där vi måste hitta en gemensam väg, säger han och syftar på personal och arbetsgivare.

På papperet är han fackordförande, i realiteten roterar styrelsen uppdraget emellan sig.

– Tanken är att funktionen är rullande, att vi delar på bördan över tid. Trycket blir inte lika stort på en person och det blir en

Jeanette Söderwall

plattare och mer demokratisk fördelning av vilka frågor som får fokus.

Hur skulle du sammanfatta ditt fackliga uppdrag?

– Om jag kan lösa frågor för att det ska fungera och människor må bra så gör jag väl någon nytta.

Och din största tillgång i det arbetet?

– Att jag är orädd har jag förstått. Orädd att möta konflikter och stå i blåsväder. Jag tror på dialog. Ett gott samtal är grunden för kontakten med arbetsgivaren, menar han.

– Fast ibland måste man säga stopp.

Tomas berättar om när frågan om arbetstidsplanering drogs igång för ett år sedan. Då handlade det inte om dialog, utan att någon vågade säga: Ni har gjort fel. Det här måste vi rätta till. Punkt slut. Det blev konflikt.

– Då kanske jag uppfattas som en besvärlig person.

Du är inte rädd för konflikter?

Han skakar på huvudet. Konflikter, menar han, handlar inte om honom. Konflikten ligger i samtalet mellan två parter.

Har du en strategi när du förhandlar?

– Noll strategi. Jag går på instinkt, magkänsla och på att jag är orädd. Jag gillar att kommunicera, säger han och skrattar.

På Östgötateatern jobbar runt 100 personer i ett tiotal yrken. Ytterligare 100 personer finns i symfoniorkestern men de är organiserade i SYMF. Att kunna allas frågor är inte att tänka på.

– Jag kan bara lite om skådespelarnas situation och arbetstider, men det finns det andra som kan i styrelsen.

Poängen med styrelsen är att alla kompletterar varandra och att den tillsammans kan det mesta.

– När vi var nya sprang vi på alla bollar. För att vi inte visste hur vi skulle göra och blev indragna i frågor vi inte valde själva.

Åren i fackstyrelsen har ibland varit extremt arbetsamma medger han. Men lärorika.

– Och jätteroliga. Att få en inblick i organisationen, se mekanismerna bakom och förstå att man kan påverka. Det har gett mig mest.

GERTLUNDSTEDT

Kritik mot teknikjättarnas villkor:

Digital revansch kan ge artister intäkter

BOKANMÄLAN

NÅGRA TEKNIKJÄTTAR dikterar villkoren och styr våra aktiviteter på nätet. Men kritiken mot internetmiljardärerna växer och många anser att deras maktfullkomlighet är ett hot mot demokratin. En av dem är Jonathan Taplin. I december var han på besök i Stockholm, dels för att delta i ett seminarium om immaterialrätt, som PRV och Rättighetsalliansen arrangerade, dels för att presentera sin bok *De ansvarslösa. Hur Google, Facebook och Amazon kapade nätet och tog kontroll över våra liv*.

På seminariet belyste Taplin nätbolagens kontroll över kulturens infrastruktur och ansåg att kulturarbetare har anledning att överväga sina framtidsutsikter om inte en mer demokratisk ordning får råda.

Idag har intäkterna för författare, filmare och artister rasat, inte för att bokläsandet, musiklyssnandet eller filmtittandet minskat, utan för att deras verk och prestationer utnyttjats olagligt eller till små ersättningar inom ett system som inte ger tillräckligt ekonomiskt eller ideellt skydd för dem som skapar och producerar innehållet.

Youtube – Googles dotterbolag – har valt taktiken att inte låtas om att det förekommer filmer och musik som innebär upphovsrättsintrång. I Europa åberopar Youtube och liknande plattformar e-handelsdirektivets ansvarsbefrielse och påstår sig omedvetna om uppladdningar som sker. EU kommissionen har lagt fram förslag som ska ge förutsättningar för att skapa en mer rättvis ersättning till kulturskapare i den digitala miljön. Men förslagen är hitintills långt ifrån tillräckliga, trots att rådande orättvisor torde vara uppenbara också för Eu-kommissionen.

Kulturarbetare har presenterat förslag om bland annat en oavgivlig rätt till ersättning, men de kämpar mot starka ekonomiska intressen.

Taplin visar i sin bok att internet sjösattes av en grupp forskare, som drevs av övertygelsen om att deras uppfinningar skulle

förbättra världen. Undervägs har deras målsättning saboterats genom ett medvetet ideologiskt agerande. Taplin är ovecklig i sin kritik av "the libertarian internet billionaires", det vill säga grundarna av Google, Larry Page och Sergey Brin, storinvestören och styrelseledamoten i Facebook Peter Thiel och Amazons grundare Jeff Bezos. Deras idéer bygger på att skapa ett näringsliv fritt från skatter, regleringar och upphovsrätt. Googles och Facebooks taktik när det gäller skatter går ut på att genomföra transaktioner mellan dotterbolag så att intäkterna kan tillföras skatteparadis medan kostnaderna påförs länder med högre skatter. Franska staten har krävt Google på en miljard euro i obetalda skatter. I Sverige betalar Google och Facebook knappast någon skatt alls på sina intäkter.

TROTS DENNA DYSTRA redovisning ger inte Jonathan Taplin upp. Han har inga illusioner om att den befintliga modellen för marknadsföring av kultur ska försvinna, men han hoppas på att en parallellstruktur ska gynna alla konstnärligt verksamma. Exempelvis argumenterar han för en digital renässans och en motståndsstrategi mot teknikdeterminismen, och kommer med en rad förslag till nya lagar och andra affärsmodeller, som att ett digitalt distributionssystem med noll marginalkostnader skulle kunna ge artister möjlighet att starta egna kooperativ och få en betydligt större andel av intäkterna.

GUNNAR FURUMO

Jonathan Taplin som är knuten till University of Southern California, har följt den digitala utvecklingen länge. Han startade det första video-on-demand-bolaget Intertainer och har producerat musik och film åt bland annat Bob Dylan, The Band och Martin Scorsese.

Maskör

Smålands Musik och Teater

Läs mer och ansök på www.rjl.se/jobb

VI ÄR EN DEL AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

Örebro länsteater söker
konstnärlig ledare

Läs mer/ansök
www.orebrolansteater.se >
Kontakt > Lediga jobb

Sista ansökningsdag 23/2

ÖREBRO
LÄNSTEATER

Flykten från mig själv ledde inte någonstans

MÄNNISKOR HAR OFTA INGEN ANING om hur de ska behandla transpersoner de stöter på. I vissa länder som Iran, varifrån jag kommer, anses transgender som sjukt, men att vara sjuk är inte olagligt. Regeringen där erkänner inte ens att det finns homosexuella eller lesbiska. Alla hbtq-människor får alternativet att gå under en skalpell för att bli "normala"! De trycker könskorrigeringskirurgi på homosexuella för att tvinga in dem i en manlig eller kvinnlig mall.

Den iranska regeringen betraktar dem som bytt kön som en ömklig grupp men har aldrig försökt att göra något för att låta dem bli som vanliga människor med rättigheter i medier. De lämnas ensamma i ett tufft samhälle med risk för våldtäkt och förföljelse. Men människor upptäcker dem lätt på grund av deras olikheter. Därför undviker transpersoner mångfald, de lever istället efter normen att vara anpasslig och gör sitt bästa för att överleva mot alla udda beteenden.

Det är ansträngande och en dyr resa att bli accepterad och att göra operationer som ibland inte leder ens till godtagbar identitet. Efter alla dessa försök är det svårt att hitta ett jobb att överleva på. Som transperson i Iran kände jag mig själv ändå nöjd med att vara nästan acceptabel eftersom jag hade möjlighet att pendla till andra orter och mot alla odds fann jag enklare jobb. Jag behövde bara hitta på en falsk bakgrundshistoria och komma på ursäkter för min pojaktigt fysiska uppenbarelse.

Men en del personer lyckades ändå lista ut min bakgrund. Det

blev en besvikelse eftersom jag tyckte mig ha övervägt alla aspekter av att vara en perfekt kvinna. Jag blev utsatt för hat när jag förskjutit och glömt mitt förflutna.

I SVERIGE HOPPADES JAG PÅ ett annat liv, här skulle jag äntligen kunna ta ett lättadens andetag eftersom ingen visste vem jag var. Men vilken illusion! Eftersom människor i Sverige inte opereras så lätt, blev jag istället en slags prototyp. En person att utforska, könsbyten är ju mindre vanliga här, än i Iran. I Sverige accepteras lesbiska och homosexuella, medan transpersoner möts med en tvångsmässig skräckkänsla, en fobi. Frågorna blev i det närmaste störande.

Till en början försökte jag förneka min bakgrundshistoria, eftersom jag tidigare gjort allt för att slippa hamna i rampljuset. Omöjligt! Oundvikligen tycktes folk fantisera om mig som en hjälte, ett missfoster med komplicerade angelägenheter eller som en beklaglig person – jag är inte något av detta! Gradvis upptäckte jag att flykten från mig själv inte ledde någonstans, det var bättre att vara stark och omfamna mitt riktiga jag. Men hur kan jag bli accepterad när jag inte kan acceptera mig själv?

Oavsett var jag än lever är det svårt att vara mitt riktiga jag när det förekommer viskningar, blickar och hat. Mitt riktiga jag, som aldrig är oroligt för att vara annorlunda, oavsett hur svårt det är ...

Författare, med tillfälligt residens på Riksteatern.

RAMESH SAFAVI

Kunskap ger pengar!

Är du medlem i Unionens a-kassa är det bra att veta följande:

Om du har ett arbete just nu - bra!

Be din arbetsgivare om ett kontrakt eller avtal och skicka en kopia till oss.

Du har precis avslutat ett arbete - ok!

1. Gå till Arbetsförmedlingen och anmäl att du söker nytt arbete.
2. Gå in på vår hemsida unionensakassa.se och logga in på Mina sidor för att fylla i en ansökan om ersättning. En att göra-lista hjälper dig att få din ansökan komplett. Tjänsten kräver att du har BankID. Ring oss om du inte kan använda Mina sidor.
3. Din arbetsgivare behöver fylla i ett arbetsgivarintyg. I Mina sidor kan du skicka ett förfyllt mejl till din arbetsgivare med en länk till www.arbetsgivarintyg.nu.

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se/kulturarbete. Har du frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor. Du kan också ringa oss på 0770-77 77 88.

Matematik och självinsikt vägar

I kölvattnet av #metoo försöker branschen komma åt problemet med sexuella trakasserier. Men hur sker en förändring i praktiken?

Regissören Jenny Andreasson och dramaturgen Marie Persson Hedenius ger två scenkonstnärliga perspektiv.

Enkäter, policys – nu också en kommission. Få branscher är så genomlysta som scenkonstens och filmens när det kommer till jämställdhet.

Men varför har så lite hänt när det kommer till sexuella trakasserier och annat maktmissbruk?

GÅR DET ATT FÖRÄNDRA STRUKTURER och hierarkier på teatern med konsten som vapen, exempelvis genom val av repertoar och regi? Eller kan det bara ske på en administrativ nivå, via politiska åtgärder?

Marie Persson Hedenius har nästan 30 års erfarenhet av att jobba som dramaturg på olika teatrar. Sedan 1997 är hon fast anställd på Uppsala stadsteater. I sin yrkesroll är hon ofta regissörens närmsta kvinna. Men i arbetsuppgifterna ligger inte bara att bearbeta manus, utan också att läsa och föreslå nya pjäser för teaterchef och ledning.

Hon välkomnar hur metoo-rörelsen har uppmärksammat sexuella trakasserier, men ser också hur mycket handlar om rena arbetsmiljöfrågor.

en till en bättre arbetsplats

Christian Lärk

Jenny Andreasson och Marie Persson Hedenius.

– Naturligtvis hänger sexuella trakasserier ihop med makt och hierarkier och vad som accepteras i den sociala kulturen, men också om vilket ansvar människor tar för sitt uppträdande.

Att sedan komma åt problemet med olika former av maktmissbruk på teatern tycker hon är komplext.

– Det är utmärkt att det tas fram olika policys. Samtidigt är det inte oproblemiskt, därför att det är lätt att gömma sig bakom dem om inte de där dokumenten hålls levande, de är ju ingen vaccination. Självisikt är en bristvara just nu.

UNDER ÅREN 2006–2010 var Jenny Andreasson konstnärlig ledare för Spetsprojektet som lyfte fram bortglömda kvinnliga dramatiker. Numera är hon långtidskontrakterad regissör på

Dramaten, med uppsättningar som *Slott i Sverige*, *Chéri* och *Ensam* bakom sig. Hon berättar hur Dramatens chefer och skyddsombud just har deltagit i en workshop där de har tittat på hur lagen ser ut beträffande just arbetsmiljöfrågor.

– Det är otroligt positivt att vi får vidareutbilda oss och jag blev helt tagen av hur mycket ansvar en arbetsgivare faktiskt har. Ändå verkar det gå så lätt att smita undan.

Fortbildning tror hon är en bra väg att gå för att skapa ett bättre arbetsklimat på teatrarna.

– Vi skyddar oss lätt bakom idén att vi är goda människor, men vi måste skaffa oss en bättre kunskapsbas: Hur skapas ett bra arbetsklimat och hur är du en bra arbetsledare? Alltför länge har det funnits en flummig idé om att antingen ”har man det” eller inte.

Christian Lärk

"I Hamlet försökte jag gå in och förändra strukturen i pjäsen inifrån, genom att ta de manliga rollernas repliker och ge dem till de kvinnliga skådespelarna. Då blev det plötsligt uppenbart att där fanns en så otroligt stark tradition och konservativa krafter i huset."

ATT INVÄNTA EN GUDOMLIG inspiration, ett slags deus ex machina som ska ramla ner från himlen och ordna upp allt, tror Jenny Andreasson alltså inte på. Men politiska direktiv som Genuskommittén (2004), Mångkulturåret (2006), rapporten *Plats på scen* (2006) och Teaterförbundets och Svensk Scenkonsts utbildning för kvinnliga teaterchefer till trots, varför har vi fortfarande en ojämsställd scenkonst i Sverige?

– Samtidigt har ju otroligt mycket ändå förändrats. Fler tongivande kvinnliga chefer finns idag. De har haft en otroligt stor betydelse för mig personligen. För 10-15 år sedan var det obefintligt få kvinnor som fick regissera på stora scener. Sedan är det ju intressant att sega strukturer finns kvar och att en backlash därför lätt kan ske.

Ett problem som fortfarande missgynnar kvinnliga chefer, tycker Marie Persson Hedenius, är hur många teatrar har fördelat makten i toppen.

– Många teatrar idag har lagt till en vd – och den vd:n är sällan en kvinna. Jag tycker att den konstnärliga ledaren ska ha det ansvaret eftersom ekonomiska beslut också är konstnärliga och vice versa.

– Jag är inte övertygad om att det ska vara samma, för då är det en enda person som får enormt mycket makt och det kan också vara ett problem, säger Jenny.

Marie Persson Hedenius vill även sätta strålkastaren på ett ganska dolt perspektiv, teaterstyrelsernas ansvar.

– Jag önskar att styrelserna blev mer aktiva. De har den faktiska makten. Under de år jag har varit verksam tycker jag mig ha sett en skillnad i hur teaterledningen förhåller sig till just styrelsen. När jag började var teaterchefen mer i opposition mot den. Idag ska den snarare behaga.

Jenny Andreasson håller med.

– Styrelsen måste istället ha en utmanande funktion. Destruktiva hierarkier, en ojämsställd repertoarpolitik och maktmissbruk måste medvetandegöras och utmanas.

Men vilken makt har då dramaturgen eller regissören när det kommer till förändring av strukturer och hierarkier?

Jenny, i dina uppsättningar har du nästan alltid ett starkt genusperspektiv. Hur fri känner du dig att sätta upp vad du vill på Dramaten?

– Jag är hur fri som helst – i att föreslå! Samtidigt ligger det kvar gamla strukturer som kan slå till oväntat. Jag har exempelvis försökt att driva dramatik från andra världsdelar än Europa och Nordamerika, men det var otroligt svårt att få gehör för. Där såg

jag ett tydligt stopp. Däremot har jag ju skaffat mig ett stort space med mitt intresse för kvinnliga dramatiker. Jag tycker fortfarande att den möjligheten att rucka på hierarkier är reell. Sedan visar det sig vara betydligt svårare att göra *Hamlet* på Stora scenen.

Hur då?

– Jag försökte förändra strukturen i pjäsen inifrån, genom att ta de manliga rollernas repliker och ge dem till de kvinnliga skådespelarna. Då blev det plötsligt uppenbart att där fanns en otroligt stark tradition och konservativa krafter i huset. Folk ansåg att de hade rätt att tycka att det jag ansåg, var fel och på ett sätt jag inte hade upplevt tidigare. Det var intressant att möta ett sådant konstnärligt motstånd, där människor blev mer traditionalister än vad jag tror att de är.

Varför lever traditionerna kvar, tror du?

– Jag tror att det delvis handlar om det faktum att teatern är nuets konst och därför har den en pervers kärlek till traditionen. Men också därför att vissa människor naturligtvis gynnas av traditionen på ett ganska intrikat sätt: Du blir storartad bredvid ett storartat verk. Då får du både makt, uppmärksamhet och konstnärlig framgång. Att rucka på det utlöser vissa saker. Ingen vill släppa ifrån sig makt frivilligt, därför är teatern en traditions-kramare.

Marie, hur tycker du att teatern ska gå tillväga för att bli mer jämställd?

– En bra väg är att göra en analys över ett år genom att räkna regissörer, dramatiker, skådespelare, huvudroller, biroller och så vidare: Vem har burit fram historien? Vem har varit stödjande respektive drivande? Det är här utmaningen ligger, att inte döma utan med hjälp av matematik istället få syn på sina egna val. Sådant som att jag inte hade tänkt mig att jag skulle ha en repertoar med 16 manliga huvudroller, men ändå blev det så.

Borde scenkonsten rentav använda sig av Bechdeltestet?

– Ja, det är exempelvis viktigt att även kvinnor får spela drivande roller. Det handlar om att få utveckla sitt yrkeskunnande och det kräver övning. Där har teatrar inte haft någon bra personalpolitik genom åren.

Jenny, är även unga scenkonstnärer fast i gamla strukturer?

– Absolut, det är farligt att tro att allt ska lösas med en ung och ny generation. Den vill också ha jobb, synas och vara på rätt platser. Därför anpassar den sig till rådande strukturer – och makten består.

BLI TEATERPEDAGOG

Teaterpedagogprogrammet, 180 hp

Läs mer på: www.oru.se/teater

Information: Urban Tholén, 019-30 34 16, urban.tholen@oru.se

www.facebook.com/Teaterpedagogprogrammet

ANSÖK senast 16 april via
www.antagning.se

Har du jobbat med unga?

Har du jobbat med scenkonst på gator och torg? Sök som konstnärlig coach till Kultursommarjobb 2018!

goteborg.se/kultursommarjobb

KULTURSOMMARJOBBS INGÅR I GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Hällefors folkhögskola

Studera i höst?

Läs någon av kurserna:

- Teaterlinjen
- Teaterlinjen - för dig med NPF

Sista anmälningdag 6 maj. Läs mer på www.folkis.nu

Hällefors folkhögskola

Adress: Klockarv. 16, 712 33 Hällefors

Filial: Jordgatan 6, 702 23 Örebro

MASTERCLASS PÅ TONSALEN

24-25/2 ANUJA GHOSALKAR [IN]
Dokumentär teater-indisk avant garde.

21-22/3 DR. MAYA TÅNGEBERG- GRISCHIN
Ett livsverk ägnat åt att förena öst och väst.

26-30/6 VINCENT MANGADOU [FR]
Stumfilmsmetod utvecklad vid Théâtre du Soleil.

Fr.o.m 1/2 ODYSSÉ-TRÄNING m. Teater Sláva
Fysiska teaterarbete med den springande kören.

WWW.TEATERSLAVA.ORG

TEATERFÖRBUNDET SÖKER REGIONALT SKYDDSOMBUD

med god branschkunskap och erfarenhet av systematiskt arbetsmiljöarbete.

I TJÄNSTEN INGÅR ATT

- Planera och genomföra arbetsplatsbesök och utbildningar i hela Sverige.
- Som RSO genomför du arbetsplatsbesök på arbetsplatser utan skyddskommitté i syfte att få igång det lokala arbetsmiljöarbetet.
- Ge rådgivning via e-post och telefon till anställda, skyddsombud och chefer.
- Ge råd och stöd i arbetsmiljöärenden till kollegor.
- Vissa administrativa arbetsuppgifter.

Ansökan med meritförteckning e-postas före 2 mars till: ledigtjanst@teaterforbundet.se

Läs mer om tjänsten på www.teaterforbundet.se

MUSIK•ALLIANSEN

Vi anställer
frilansande
musiker och
sångare!

Ansök 15 januari - 26 februari 2018

Information om Musikalliansen och
hur du ansöker finns på
www.musikalliansen.org

bibu

SCENKONSTBIENNAL FÖR BARN OCH UNGA

Helsingborg 16–19 maj 2018

Årets program och biljetter släpps den **15 mars** på bibu.se
Sveriges viktigaste mötesplats med, för och om professionell scenkonst för ung publik

Var är Du?
Livet är Nu!

Kom på Kurs Kompis...

- Teater & Film på Marieborg
- Framtidens Folkhögskola!

MARIEBORG
www.marieborg.org

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Utlysningar inom teater, dans och film

Arbetsstipendier

Sista ansökningsdag 10 april
(öppnar 12 mars)

Internationellt kulturutbyte och resebidrag

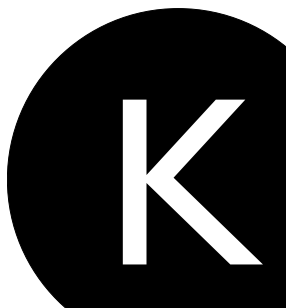
Sista ansökningsdag 23 april

Internationellt studiestipendium i Stockholm (dans)

Sista ansökningsdag 23 april

Se fler utlysningar på
hemsidan för övriga
konstområden samt
Kulturbryggan.

www.konstnarsnamnden.se

40
år
KULTURAMA
1976-2016

Intensivkurser/ workshops på Kulturama

Intensivkurser/workshops
för dig som vill ta ditt
agerande till en ny nivå

**Dragking/Dragqueen –
Att gestalta kön** med Liv Elf Karlén
Self tape med Marie Koitilainen Strömberg

Hos oss hittar du även workshops i
Fysisk teater
Commedia dell' Arte
Method Acting
Att bygga en rollkaraktär
Meisner-teknik

Anmäl dig på
kulturama.se/kurser

Doktorander

till Stockholms konstnärliga högskola

Ämnesinriktningar:

- film och media
- koreografi
- opera
- scen

Välkommen med din ansökan
senast 28 februari 2018

uniarts.se

STOCKHOLM | STOCKHOLMS
UNIVERSITY | KONSTNÄRLIGA
OF THE ARTS | HÖGSKOLA

Kan konst rädda världen

Seminarie serie i tre delar på Stockholms
konstnärliga högskola

5 mars *Art in the Age of Populism*
Eleanor Bauer, doktorand i koreografi

9 april *Can Art Schools save the World?*
Erik Gandini, professor i dokumentärfilm
Gäst: Roland Paulsen, författare och docent
i sociologi

7 maj - information kommer på uniarts.se

Välkommen! Läs mer på
uniarts.se/aktuellt

Scenkonstbiennalen 2019 i Sundsvall och Härnösand!

Vi är mycket glada och stolta att kunna presentera Sundsvall och Härnösand som 2019 års biennialstäder med Scenkonst Västernorrland som värd.

Scenkonstbiennalen arrangeras av oss på Scensverige i samarbete med någon eller några av våra medlemmar som står värd och hålls vartannat år. Biennalen är ett tillfälle för Sveriges scenkonstaktörer att mötas, samtala, fira, diskutera och se scenkonst.

Biennalen kommer äga rum den 14-19 maj 2019. Välkomna!

www.scensverige.se

Förbundsnytt

Viktiga datum inför Riksstämman

Den 9-11 juni 2018 hålls Teaterförbundets riksstämma på Djurö utanför Stockholm. Då väljs en ny förbundsstyrelse och beslutas om förbundets verksamhet de kommande fyra åren. Här är några viktiga datum att komma ihåg inför stämman:

- Den 15 februari är sista datum för att inkomma med motioner till Teaterförbundets riksstämma. Sänds till sara.andersson@teaterforbundet.se.

- Den 1 mars är sista dag att lämna synpunkter på valberedningens förslag till förbundsstyrelse.

Förslaget presenterades i Scen&Film 7/2017, och finns även på www.teaterforbundet.se. Har du synpunkter på förslaget

ska du kontakta valberedningen senast den 1 mars 2018, på e-post: ulla@svedin.se

- 27 april är sista anmälningssdag för stämмоombud. Sänd namnen på de personer som ska representera er avdelning till mimi@teaterforbundet.se. Tänk på att även utse suppleanter till era ombud.

Många avdelningar håller sina årsmöten under våren då de även ska utse sina stämмоombud.

Riksstämman 2018
/ Teaterförbundet för scen och film

En dag i Medlemsrådgivningen

En medlem kontaktade medlemsrådgivningen då hen under drygt ett och ett halvt års tid fått för mycket lön från sin arbetsgivare och nu blivit återbetalningsskyldig.

Medlemmen hade varit tjänstledig med några enstaka procent från sin anställning under den nämnda perioden utan att arbetsgivaren gjorde något avdrag på lönen. När medlemmen upptäckte detta meddelades arbetsgivaren om felaktigheterna. Arbetsgivaren återkom med beskedet att medlemmen var återbetalningsskyldig med ett femsiffrigt belopp, och hade möjlighet att betala av detta på tre månader.

Detta ansåg Teaterförbundets jurist inte vara skäligt. Det felaktigt utbetalda beloppet per månad avsåg ett litet belopp, på grund av den låga tjänstledighetsgraden. Dessutom hade medlemmen oregel-

bunden arbetstid och lönen varierade från månad till månad. Sammantaget försvårade detta upptäckten av de felaktiga utbetalningarna.

Ett företag eller en organisation som har ordnade räkenskaper ställs det extra stora krav på att deras utbetalningar ska vara korrekta, särskilt när det handlar om frivilliga sådana.

Teaterförbundet bestred återkravet då man ansåg att medlemmen handlat i god tro varpå arbetsgivaren gick med på att avskrivna hela skulden.

Har du frågor som rör din anställning, lön, ersättningar eller arbetsmiljö, kontakta Teaterförbundets medlemsrådgivning per mejl jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 (vardagar 9.00-12.00).

Från avdelningarna

Regigalan firade ett fantastiskt filmår

I mitten av januari höll Sveriges filmregissörer sin årliga regigala för att hylla sitt de medlemmar som lyckats med bedriften att driva igenom sin vision. Detta är en årlig fest för alla medlemmar i Sveriges Filmregissörer.

Under kvällen firades alla medlemmar som haft premiär under året med ett pris. Det gällde alla medlemmar i SFR som haft premiär på en långfilm, kortfilm, TV-serie eller dokumentärfilm på bio, festival, TV eller VOD under 2017.

Maud Nycander, en av de regissörer som fick sin film klar 2017.

Svenska Regissörsföreningen

Stora förändringar har skett i Svenska Regissörsföreningens styrelse under det gångna året då styrelsen förnygrades rejält vid årsmötet 2017. Under hösten har styrelsen sett över sina arbetsmetoder och lagt grunden för ett långsiktigt arbete.

Ett stöduppdrag till #metoo inom scenkonstområdet i Sverige har initierats med ca 115 namnunderskrifter då det här skrivs. Vidare har en uppskattad kurs med Gudrun Schyman och Amanda Mogensen precis hållits i Lund för scenkonstregissörer.

Nu blickar vi framåt mot mer fackligt och konstnärligt arbete!

/Niclas Turesson (fd Sandström), ordförande i Svenska Regissörsföreningen

Upprop för den fria scenkonsten

Teaterförbundet, Teatercentrum och Danscentrum driver tillsammans Upprop för den fria scenkonsten, och lyfter där fem punkter som behöver stärkas: 1. Fördubbla anslagen, 2. Värna den konstnärliga friheten, 3. Scenkonst till alla barn och unga, 4. Professionell scenkonst kräver professionell ersättning, och 5. Förbättra yrkesvillkoren.

I mitten av januari bjöds kulturutskottet till Teater Påfågeln i Stockholm för soppa och samtal om kulturens roll för samhället och vikten av fungerande strukturer för scenkonstproduktion.

Medlemsannonser

Uthyres: Fin lägenhet på 142 kvm i Höstsol på Hantverkargatan 4, högst upp, uthyres mellan 1a juni och 15 augusti 2018. 4 rum och kök, 2 sovrum. För mer info, kontakta Kajsa 070-2595656 eller mail; kajalind@hotmail.com

Teaterförbundet

/ för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Anna Carlson (skådespelare) ordförande, Minna Krook (koreograf), vice ordförande, Thomas Nörding (scen tekniker), Peter Schildt (filmregissör), Theresé Hörnqvist (producent).

Övriga ledamöter: Mäns Clausen (skådespelare), Ulrika Dalenstam (producent), Robert Forsman (tekniker), Andrzej Glosniak (dansare), Zofi Lagerman (scenograf), Simon Norrthon (skådespelare), Martyna Lisowska (musikalartist), Inga Onn (skådespelare), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör), Annika Stöberg (maskdesign film).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
[facebook.com/teaterforbundet](https://www.facebook.com/teaterforbundet)
twitter.com/teaterforbundet

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

ÄR JAG TRAKASSERAD, ELLER INTE?

16/2: #METOO - FRUKOST OCH FÖRELÄSNING

NKA, Teaterförbundets Normkreativa arbetsgrupp, bjuder in till ett frukostmöte om #metoo. Vad kan du göra och vad kan facket göra om någon blir utsatt? Vad ska arbetsgivaren göra?

Välkommen att lyssna till **Sonja Schwarzenberger** som har bevakat frågan i flera år och bland annat tagit fram handboken "Bryt tystnaden" för TCO. Hon föreläser om #metoo, vilka särskilda riskfaktorer som finns och hur vi kan arbeta förebyggande mot sexuella trakasserier på arbetsplatserna.

FREDAG 16 FEB 2018 KL 9.00. FRUKOST FRÅN 8.30
Kaplansbacken 4 i Stockholm, lokal "Stallet".

Vi bjuder på frukost och behöver veta hur många som kommer. Anmäl dig till nka@teaterforbundet.se senast 14 februari.

STIPENDIER TILL BIBU

VILL DU DELTA I BIBU I HELSINGBORG DEN 16-19 MAJ 2018?

Teaterförbundet delar ut 30 stipendier à 2500 kr för deltagande i Bibu, en festival med scenkonst för barn och unga i fokus. Stipendiet kan sökas av dig som är aktiv medlem i Teaterförbundet, och som inte kan finansiera ditt deltagande på annat vis.

SÅ HÄR SÖKER DU STIPENDIET

- Mejla ditt namn och dina kontaktuppgifter till anmalan@teaterforbundet.se
- Skriv "Bibu 2018" i ärenderaden
- Sista ansökningsdatum är **28 februari 2018**
- Stipendierna lottas ut bland ansökningarna

Du kan få besked om du fått stipendiet innan du anmäler dig till Bibu, men stipendiet betalas ut först efter du har anmält dig och skickat in en kopia av din inbetalning till oss. Bibus program släpps och bokningen öppnar den 15 mars.

Kalendarium

- 12 feb **Master Class med Kirk Baltz**
Fyra dagars kurs i Stockholm för skådespelare. (Teateralliansen)
- 15 feb **Sista dag att skicka in motioner**
till Teaterförbundets riksstämma i juni.
- 16 feb **Är jag trakasserad, eller inte?**
Frukostmöte i Stockholm (Teaterförbundets normkreativa arbetsgrupp, NKA)
- 19 feb **Möte med Jarek Cemerek**
Workshop i Stockholm för dansare och koreografer. (Danscentrum Stockholm och Dansalliansen)
- 26 feb **Cinemafrika Filmfestival 2018**
Festivalen hålls för tjugonde gången. 26 feb – 4 mars i Stockholm.
- 28 feb **Sök SWEA LA 2018 Filmstipendium**
riktat till svenska filmstudenter och filmskapare i början av sin karriär.
- 5 mar **Tempo Dokumentärfestival öppnar**
Ett forum som presenterar dokumentära verk över genregränser – film, radio, foto, transmedia med mera. Den 5-11 mars i Stockholm.
- 12 mar **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 15 mar **BIBUs program släpps**
och bokningen öppnar på www.bibu.se
- 15 mar **Ansök från Kulturrådet**
om verksamhetsbidrag för Scenkonst. Ansökan är öppen 15 februari-15 mars.
- 19 mar **BUFF Malmö filmfestival öppnar**
Festival för barn- och ungdomsfilm 19-24 mars. Årets tema är Förebilder.
- 20 mar **Börja steppa!**
Intensivkurs i stepp på grundnivå för skådespelare. (Teateralliansen - Stockholm)
- 23 mar **A surprised body**
Workshop i Göteborg för dansare och koreografer. (Kulturakademin Trappan, Dansalliansen, Danscentrum)
- 26 mar **Ansök från Kulturbryggan**
om projektbidrag till nyskapande kultur. Ansökan öppen 5-26 mars.
- 9 apr **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 10 apr **Sök arbetsstipendier, Konstnärsnämnden**
Ansökan för film, teater och dans är öppen 12 mars-10 april.
- 27 apr **Sista dag att anmäla ombud**
till Teaterförbundets riksstämma i juni.

Teaterförbundet för scen och film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Catrine Lundell!

Vad fick dig att gå med i facket?

– Det känns ju bara dumt att inte vara med. Skönt att kunna ha stöd om konflikt uppstår.

Vad hoppas du få hjälp med?

– Arbetsrättsfrågor.

Namn: Catrine Lundell.

Ålder: 31 år.

Yrke: inslagsproducent, skådespelare.

Gör just nu: Skriver på något stort.

Tidigare jobb: Redaktör på UR, Skådespelare Full Patte och Bauta.

Favoritslogan, favoritsysselsättning: Ta en paus och kom igen. Pendlar mellan att spela fifa och läsa. Sortera mina skivor.

Nästa film/scenkonstföreställning du ska se: Sameblod.

Vad gör du om tio år: Är förhoppningsvis pigg. Lever och frodas. Släpper en bok?